

Gestaltningssprogram

Stenhamra centrum

2023-04-06
Samrådshandling

Detaljplan för Stockby 3:19 m.fl.
KS15/141
(Stenhamra centrum del 2)

FÖRUTSÄTTNINGAR

1. BAKGRUND	3
Syfte och läsanvisning	4
Planeringsförutsättningar	5
Stenhamra genom historien	6
Kulturmiljö	7
Landskap	8
2. SMÅSTADEN STENHAMRA	9
Visionen om småstaden Stenhamra	10
Projektidé och koncept	12
Ett nätverk av stråk	13
Ekologisk grön infrastruktur	16
Social grön infrastruktur	17
Träd	18
Huvuddrag	19

GESTALTNINGSRIKTLINJER

3. GATOR OCH PLATSER	20
Översikt	21
Huvudgata - Solbackavägen norra	22
Bibliotekstorg - Solbackavägen mellersta	24
Entrétorg - Solbackavägen södra	26
Aktivitetsstråk - Herman Palms plan	28
Lokalgata - Uppgårds skolväg	30
Kvartersgator, platser och passager	32
4. BEBYGGELSE	35
Översikt	36
Generella riktlinjer för bebyggelsen	37
Huvudgata	38
Småstadskvarter	40
Parkhusen	42
Utanför kärnan	43

FLYGFOTO. Stenhamra centrum i mars 2023.

1. BAKGRUND SYFTE OCH LÄSANVISNING

SYFTE

Gestaltningssprogrammet är en bilaga till detaljplanen för Stockby 3:19 m.fl. (Stenhamra centrum del 2) och omfattar gator, platser och bebyggelse inom planområdet (se orienteringskarta till höger).

Programmet ger med hjälp av konkreta riktlinjer och illustrerade exempel en fördjupad beskrivning av detaljplanens regleringar.

Programmet syftar även till att hjälpa stadsbyggnadsprocessens aktörer att enas om en gemensam inriktning och en kvalitetsnivå som ska hållas genom hela genomförandet.

Avsikten med programmet är att enas kring ett gemensamt ramverk och en lägstanivå för genomförandet av byggnader och stadsrum och att samtidigt uppmuntra kreativa och kvalitativa lösningar.

MÅLGRUPP

Gestaltningssprogrammet vänder sig till de olika aktörer, kommunala och privata, som är involverade i stadsbyggnadsprocessen, men även till en bredare allmänhet, det vill säga

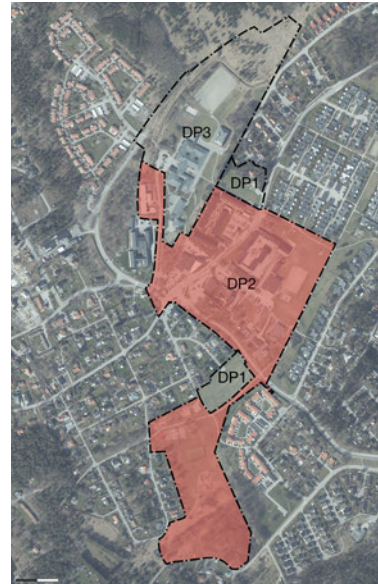
alla som har intresse av att förstå hur den nya småstadsbebyggelsen i centrala Stenhamra ska gestaltas.

STATUS

Detta är en samrådsversion av dokumentet, vilket innebär att det finns en möjlighet för alla berörda att tycka till och föreslå justeringar av innehållet. När detaljplanen är antagen ska gestaltningssprogrammet följas, vilket säkerställs genom avtal mellan kommun och exploatörer och följs upp, både som en del i markanvisningsprocessen och i bygglovsskedet.

Programmets bilder, skisser och diagram är schematiska och ska läsas som principiella beskrivningar av önskade kvaliteter och möjliga sätt att genomföra projektet enligt de anvisade riktlinjerna.

Detaljutförningen ska utvecklas i bygglovsskedet i samråd med kommunen.

ORIENTERINGSKARTA.

Detaljplanen som omfattas av gestaltningssprogrammet är rödmarkerad.

MEDVERKANDE

Gestaltningssprogrammet har tagits fram av Landskapslaget AB på uppdrag av planeringsenheten på stadsbyggnadsförvaltningen, Ekerö kommun.

Medverkande från Landskapslaget har varit:
 Anna-Stina Bokander, uppdragsansvarig
 Samuel Rizk, arkitekt/handläggande
 Anders Mårsén, landskapsarkitekt/expertstöd
 Josef Östblom, landskapsarkitekt/illustratör

Medverkande från Ekerö kommun har varit:
 Ann-Sofi Thurne Rundquist, planstrateg
 Giuliana Conciauro, planarkitekt
 Niki Sandström, planarkitekt
 Erik Edström, stadsarkitekt
 Tobias Engelin, planarkitekt/trafikplanerare
 Anton Lindström, arkitekt

BILD OCH FOTO

Allt bildmaterial och alla fotografier är framtagna av Landskapslaget AB och/eller Ekerö kommun, med undantag för:

Sid 3 och 9, flygfoto: Rodrigo Paras
 Sid 5, platsfoto samt sid 8, platsfoto överst t.h: Rodrigo Paras
 Sid 11, referens överst t.v: Murman Arkitekter/Mathias Johansson
 Sid 11, referens i mitten t.h: Nejden Arkitektur
 Sid 37, referens överst t.h: Jacob Hidemark
 Sid 37, referens i mitten t.h: Nejden Arkitektur
 Sid 37, referens nederst t.v: Okidoki
 Sid 40, referens överst t.h: Okidoki
 Sid 42, referens: Vandkunsten/Seier+Seier

1. BAKGRUND PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

2016 tog kommunen fram ett *program* för Stenhamra centrum. Programmet redovisar idéer för utvecklingen av centrum med ett tätare och mer utvecklat vägnät kantat med ny bebyggelse, nya offentliga rum och förädling av befintliga grönområden.

2018 antogs en ny *översiktsplan* som lyfter fram begreppet småstad och pekar ut att ”Stenhamra centrum ska utvecklas med handel och bostäder i form av flerbostadshus och äldreboende samt en attraktivt utformad torgmiljö”.

2019 hölls en *medborgardialog* på plats i Stenhamra, där ett stort antal frågor diskuterades som viktiga att ta med sig i processen. Den samlade gruppen efterfrågade säkrare trafikmiljöer, ett nytt torg, mer service, kultur och gröna inslag, ökad trygghet och småskalig och samtidigt stadsmässig gestaltning.

2022 beslutade kommunstyrelsen att ta en ny inriktning i planarbetet vilket innebär en *flytt av Stenhamra-skolan* till ett nytt läge norr om Uppgårdsskolan. Avsikten med skolflyt-

ten är att skapa bättre möjligheter för skolverksamheten i form av mer ändamålsenliga lokaler, bättre skolgård och möjliga samordningsvinster tillsammans med Uppgårdsskolan. Skolflytten gör dessutom att mer plats skapas för bostäder och centrumändamål i Stenhamras mest centrala delar, vilket kan bidra till att skapa den småstadskaraktär som eftersträvas.

Det planförslag som nu tagits fram har utgått från detta liksom de diskussioner som förts med olika aktörer under planarbetets gång.

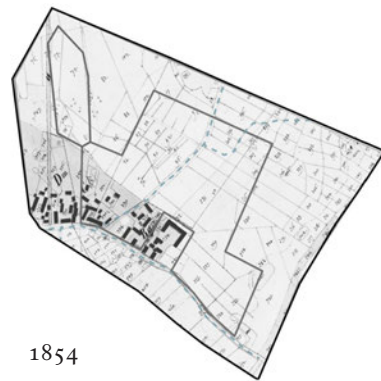
PLATSFOTO. Höst i Stenhamra centrum. Statyn ”Sten och Flisa” med Coop i bakgrunden.

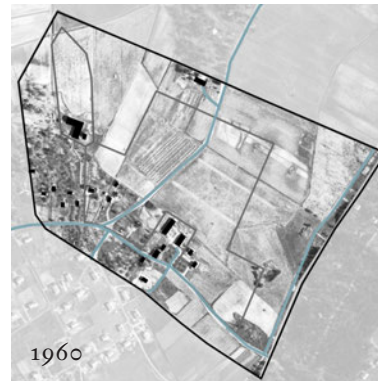
1. BAKGRUND STENHAMRA GENOM HISTORIEN

1758

1854

1960

1973

2023

LANDSKAPETS FÖRUTSÄTTNINGAR

Ända sedan landhöjningen förbundit de olika öar som fanns runt dagens Stenhamra centrum har dalgångarna som bildats haft goda förutsättningar för jordbruk. Detta ledde under järnåldern till en bybildning som sedan präglade utvecklingen fram till slutet av 1800-talet. Med etableringen av stenbrottet vid denna tid inleddes en utveckling som sedan kraftigt snabbades på under miljonprogrammets tid, där det agrart präglade området på 1960-70-talet omvandlades till Ekerö kommuns näst största tätort.

GÅRDAR OCH ODLINGSLANDSKAP

Dagens Stenhamra centrum har sitt ursprung i byn Stockby som nämns i skriftliga källor i början av 1200-talet och etablerades troligen redan under järnåldern. Byn bestod kring 1700- och 1800-talen av ett antal gårdar i anslutning till den vägkorsning som idag förbinder Stenhamravägen och Solbackavägen (och även Vallviksvägen, trots att den kopplingen idag är knäckt).

Av byns dåvarande bebyggelse finns idag bara en av gårdarna kvar, Nedergården med mangårdsbyggnad från 1700-talets mitt. Fler spår av byn och de verksamheter som bedrivs finns dock kvar i landskapet,

exempelvis i form av bytomtens läge, ägo gränser, husgrunder och stenmurar, liksom gamla fruktträd och andra lövträd.

I övrigt är det främst vägnätets huvudstråk som lever kvar. Gemensamt för de gamla vägarna, Stenhamravägen, Solbackavägen och Vallviksvägen, är att de har behållit sin följsamhet mot landskapets former, vilket karakteriserar gamla landsvägar. Vägkorset mitt i Stenhamra där de gamla vägarna möts kan återfinnas på de äldsta kartorna och är en mötesplats mitt i byn med mycket lång kontinuitet.

MODERNISMENS STRUKTURER

Under 1960-talet byggdes Stenhamra ut på ett omfattande vis med ett stort antal nya bostäder. Främst handlade det om radhus och villor, men även ett kvarter med flerbostadshus i två våningar tillkom. Under samma epok uppfördes butiker, församlingshem och skola med bibliotek och idrottshall i det som kom att bli Stenhamra centrum.

Även vägnätet byggdes ut och präglas idag i den centrala delen framför allt av 1960-talets ideal med trafikseparering med säckgator, bilfria gårdar och gångvägar som förbinder bostadsområdena och centrumfunktionerna med

varandra.

De senaste decennierna har området kompletterats med ytterligare bebyggelse. Uppgårdsskolan har tillkommit i norr och fritidsgården i söder. Stenhamraskolan har byggts ut i etapper, liksom Coop, "macktomten" och församlingsgården. De senaste åren har Söderströmsgårdens äldreboende tillkommit, liksom ett antal byggnader på tillfälligt bygglov innehållande bland annat förskola.

1. BAKGRUND KULTURMILJÖ

BEBYGGELSE

Bortsett från Nedergården (som inte omfattas av detaljplanen) och den byggnad som idag används av scoutkåren består planområdet uteslutande av byggnader uppförda efter 1960. En mindre andel är bostäder i form av flerbostadshus i två våningar. Resten är samhällsservice i form av bland annat skola, bibliotek, fritidsgård, livsmedelsbutik, café och gym. Ett flertal av byggnaderna, bland annat en förskola, är av tillfällig karaktär. Andra, bland annat Stenhamraskolan, är i så dåligt skick att rivning bedöms vara bästa alternativet.

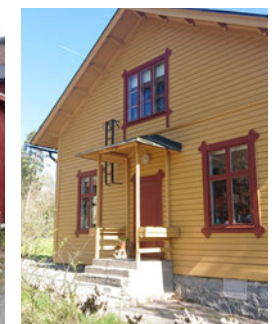
Bebyggelsen i området karaktäriseras av en låg skala på mellan en och två våningar med stora öppna ytor mellan byggnaderna. Materialen är i hög utsträckning ljus mexisten och tegel i rött och brunt, men även träpanel i rött, brunt, gult och svart förekommer. De senare kulörerna framför allt i form av accenter. Flera byggnader har också en kombination av tegel och träpanel.

ÖVERST TILL VÄNSTER. Nedergårdens mangårdsbyggnad med sin röda träfasad och sitt tegelklädda mansardtak sedd från Stenhamravägen.

ÖVERST TILL HÖGER. Församlingsgårdens äldsta del i mörkbrunt tegel med accenter i rött trä.

I MITTEN. Stenhamraskolan med bibliotek. Fasader i ljus mexisten, röd träpanel och brunt entréparti mot Herman Palms plan.

NEDERST. Äldre bebyggelse i Stenhuggarbyn i västra Stenhamra, med boningshus i röd liggande träpanel med vita detaljer, förråd med röd stående träpanel med svarta detaljer och den så kallade Kontorsvillan i gul träpanel med röda detaljer.

1. BAKGRUND LANDSKAPSBILD

LANDSKAPSBILD

Utöver byggnader karaktäriseras kulturmiljön i Stenhamra av en stor mängd fruktträd i anslutning till de gamla gårdstomterna. Även andra äldre lövträd från de gamla gårdsmiljöerna som lönn, ask och oxel sätter sin prägel på miljön.

Det gamla kulturlandskapets topografiska förutsättningar är tydligt närvarande i centrala Stenhamra, där det tidigare åkerlandskapet mellan de skogsklädda kullarna fortfarande går att uppleva på ett tydligt sätt, med flera långa siktlinjer ut mot det omgivande landskapet.

OVAN. Den topografiska strukturen med dalgången mellan kullarna framgår tydligt i ett diagram med höjdkurvor.

ÖVERST TILL HÖGER. Stenhamravägen har en mycket lång kontinuitet som landsväg, med bevarad dragning som följer landskapets former.

NEDERST TILL HÖGER. I parkområdet vid nuvarande Stenhamraskolan upplever man tydligt de långa siktlinjerna längs dalgången mellan de skogsklädda kullarna. Vy från söder mot norr.

FLYGFOTO. Stenhamra centrum i mars 2023. (Foto: Rodrigo Paras)

Förutsättningar 2. Småstaden Stenhamra

2. SMÅSTADEN STENHAMRA VISIONEN

MÅL

Från att under många sekler ha varit en by omgiven av åkermark genomgick centrala Stenhamra för runt 60 år sedan en genomgripande omvandling. Det mesta av bystrukturen revs då och ersattes av modern centrumbebyggelse med flerbostadshus, skola och service.

Nu är det dags för nästa stora omvandling när centrumbebyggelsen i sin tur ska omvandlas till småstad, med en förtätad struktur som ger utrymme för nya invånare, aktiviteter och mötesplatser.

Även denna gång kommer en del rivningar ske, men målet är att behålla så mycket som möjligt av det som finns på platsen idag i form av byggnader, träd och gatusträckningar och tillföra det som saknas i form av bostäder, verksamheter och en variation av offentliga platser av hög kvalitet.

Genom utvecklingen till småstad har Stenhamras status som centralort på Färingsö goda möjligheter att stärkas, vilket kan innebära fler besökare från hela Färingsö och ett ännu mer levande centrum.

Alla de tillägg som görs i form av ny bebyggelse och nya gator och platser ska bidra till utvecklingen av en småstadskärna i Stenhamra.

Strukturen och bebyggelsen ska utgå från den befintliga miljön och dess kvaliteter och förhålla sig respektfullt till dessa. Samtidigt ska småstadskvaliteter som saknas idag tillföras på ett sätt som stärker helheten och gör Stenhamra centrum till en bättre fungerande och mer trivsamt plats än idag. Planen tar avstamp i genomförda medborgardialoger och Ekerö kommuns vision om en hållbar småstad, med stärkta offentliga platser och stråk i en småskalig kvartersstruktur.

STRÅK OCH SAMBAND

Dagens huvudstråk - Stenhamravägen, Uppgårdsvägen, Solbackavägen och Herman Palms plan - behålls, förtydligas och förädlas med ny bebyggelse och ny gestaltning.

Offentliga platser och publika målpunkter ska finnas utspritt över hela kärnan, liksom bostäder och gårds- och parkmiljöer.

Herman Palms plan och Solbackavägen stärks som viktiga stråk som länkar samman olika publika funktioner. I korsningen mellan dem placeras ett nytt torg och ett aktivitetshus med bibliotek och kulturskola.

Runt centrum utvecklas befintliga gröna stråk och platser, som tillsammans bildar en sammanhängande, grön loop. Denna kan fungera både för att stärka ekologiska samband och för rekreation och motion.

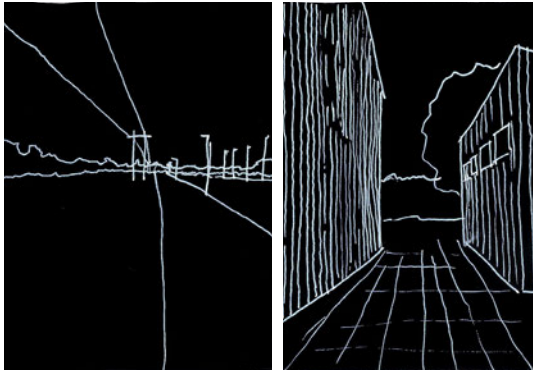
Strukturen relaterar till det övergripande landskapet på olika sätt. Den tar fasta på den öppna dalgången som leder mot det omgivande odlingslandskapet, och de skogshöjder som bildar gröna väggar.

Utblickar både längs dalgången och mot höjderna gör landskapet avläsbart och framhäver dess kvaliteter.

DIAGRAM. Övergripande struktur för stråk och samband: Den gröna loopen (grönt) och det stadsmässiga korset (rosa).

2. SMÅSTADEN STENHAMRA VISIONEN

ÖPPET OCH SLUTET. Spelet mellan täta, intima stadsrum och de vidsträckta utblickarna kan skapa vackra stadsrum där bebyggelse och landskap kan samverka på intressanta sätt.

SLINGRANDE OCH RAKT. Genom att framhäva karaktären både på de gamla byvägarna och de raka siktstråken skapas vackra gator med olika identitet.

KONCEPT FÖR GESTALTNINGEN

Den nya bebyggelsen i Stenhamra centrum ska gestaltas med inspiration dels från befintlig bebyggelse i Stenhamra och dels från klassisk småstadsbebyggelse på andra svenska orter.

Inspiration från befintlig bebyggelse i Stenhamra fås både i form av skalan på 1-2 våningar och material och kulörer i form av röda och mörka träkulörer, tegel och ljus mexisten.

Inspiration från klassisk småstadsbebyggelse kommer i form av sadeltak med takkupor och frontespiser, balkonger med smidesräcken samt lokaler i bottenvåningen. Även den klassiska småstadens fint detaljerade och varierade träfasader ska ligga till grund för gestaltningen.

Inspirationen från befintlig bebyggelse och klassisk småstadsarkitektur innebär dock inte att dessa strukturer ska kopieras, utan målet är att kombinera referenserna till en samtida och lekfull tolkning - "modern pittoresk" - vilket innebär att variation och detaljrikedom uppmuntras, men inom en sammanhållen helhet med en tydlig egen identitet.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA PROJEKTIDÉ OCH KONCEPT

SMÅSTADEN

Småskalighet eftersträvas i både byggnader och kvarter och bebyggelsen ges småstadens rumsliga organisation, med ett tydligt förhållande mellan privata och offentliga ytor. En låg och relativt tät bebyggelse eftersträvas, med halvt slutna kvarter där gatan kantas av såväl byggnader som tydliga gränsmarkörer. Gående och cyklister prioriteras i utformningen av gatorna i centrala Stenhamra.

BEFINTLIG STRUKTUR

Stenhamravägens och Solbackavägens slingrande sträckningar behålls och ger karaktär åt den nya strukturen. De positiva aspekterna av modernismens stadsplanering, exempelvis grönstrukturen och nätet av parkvägar som ger barn möjligheter att röra sig fritt, tas till vara.

Det nät av parkvägar som finns i området idag behålls och förstärks och gående och cyklister får prioritet i viktiga korsningar, vilket stärker barns möjligheter att röra sig fritt och tryggt i stadsdelen.

Huvuddelen av den nya bebyg-

gelsen uppförs på redan ianspråktagen mark. Befintliga grönområden bevaras till största del och integreras i den nya strukturen genom trädplanteringar och satsning på ängsmark som ska stärka den biologiska mångfalden i området.

I gestaltningsprogrammets tredje och fjärde kapitel finns konkreta riktlinjer, diagram och inspirationsbilder som ska ligga till grund för utformningen av både stadsrum och bebyggelse.

DIAGRAM. Huvudgator och -stråk behålls och förtydligas med ny bebyggelse. Publika målpunkter finns i hela kärnan.

- Bostäder - befintliga
- Bostäder - nya
- Skola/förskola/kultur/fritid - befintlig
- Skola/förskola/kultur/fritid - ny
- Övriga verksamhetslokaler - befintliga
- Övriga verksamhetslokaler - nya
- Huvudsaklig genomfart
- Kommersiellt huvudstråk
- Kultur- och aktivitetsstråk
- Gräns för planområdet

Observera att även publika målpunkter utanför planområdet visas i diagrammet.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA ETT NÄTVERK AV STRÅK

ALLMÄNT

Planförslaget innebär ett nätverk av nya stråk och platser som kopplar ihop de olika delarna av den nya småstadskärnan. Stråken och platserna spelar alla en viktig roll i en tillgänglig och ihopkopplad småstad där det är lätt för stenhamrabor i olika åldrar att röra sig mellan vardagens målpunkter.

1. STENHAMRAVÄGEN

Stenhamravägen är en viktig infartsväg med gång- och cykelväg. Vägen behåller sin lantliga karaktär och kompletteras med ny bostadsbebyggelse på sin norra sida.

2. ENTRÉTORGET

I korsningen Stenhamravägen och Solbackavägen skapas ett nytt torg med handel och läge för restaurang med uteservering. Torget bildar en välkomnande entré in till Stenhamra centrum.

3. SOLBACKAVÄGEN

Solbackavägen är huvudgatan och ryggraden genom Stenhamra centrum. Från Entrétorget och

hela vägen genom den nya kärnan får den en sammanhållen karaktär som stadsgata, kantad av byggnader på båda sidor, trottoarer och en trädallé.

4. HERMAN PALMS PLAN/ AKTIVITETSSTRÅK

Aktivitetsstråket är ett befintligt stråk som utvecklas till en viktig axel i stadsstrukturen som binder ihop olika funktioner för skola, kultur, sport och aktiviteter. Stråket leder från Stockbyparken i öster via Herman Palms plan till Bibliotekstorget vid Solbackavägen. Det fortsätter sedan norr om Coops parkering längs Uppgårds skolväg och vidare till Skoltorget vid nya fritidsgården/-klubben och idrotts-hallen.

5. BIBLIOTEKSTORGET

De två tydligaste huvudaxlarna genom centrala Stenhamra centrum utgörs av Solbackavägen och Herman Palms Plan/stråk. Där de två axlarna möts finns Bibliotekstorget med Aktivitetshuset. Bibliotekstorget är en kulturpräglad mötesplats.

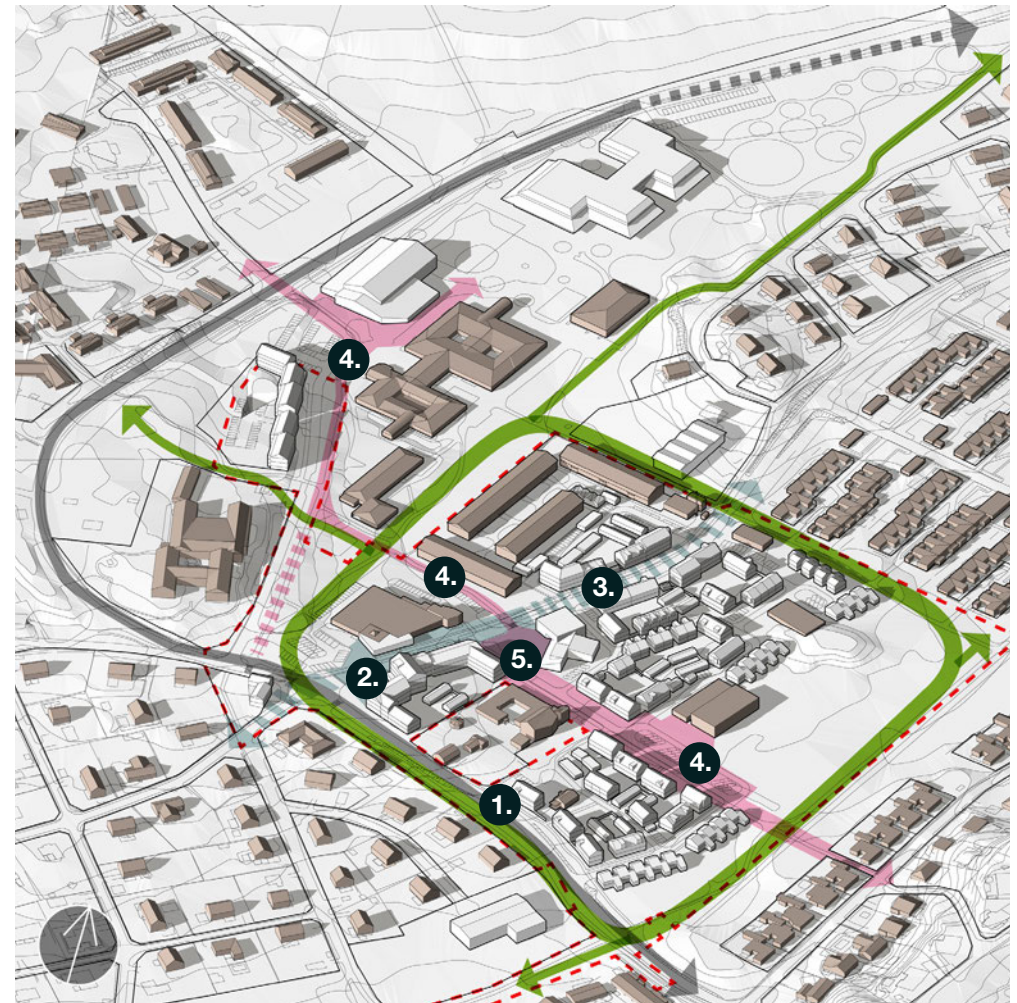

DIAGRAM. De huvudsakliga stråken och platserna i Stenhamra centrum. Observera att flera av de namn som redovisas är arbetsnamn som används under planprocessen för att särskilja de olika stråken och platserna.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA ETT NÄTVERK AV STRÅK

6. UPPGÅRDS SKOLVÄG

Uppgårds skolväg är en lugn enkelriktad gata med ett friliggande gång- och cykelstråk i en grön miljö som leder fram till Skoltorget.

7. UPPGÅRDS PARKSTRÅK

Ett stärkt gång- och cykelstråk som går väster om Coop och öster om Uppgårdsskolan och fram till den nya aktivitetsplatsen mellan Uppgårdsskolan och nya Stenhamraskolan. Stråket fortsätter upp på Grindvägen och vidare norrut längs den nya skolgården. Stråket blir en viktig bilfri skolväg och även ett promenad- och motionsstråk.

8. LUPINSTRÅKET

Ett befintligt grönt gång- och cykelstråk i norra delen av planområdet behålls och integreras i grönstrukturen.

9. UPPGÅRDSVÄGEN (UTANFÖR PLANOMRÅDET)

Gatan går längs skolområdets västra kant och fungerar som möjlig plats för hämtning och lämning av skolbarn. Uppgårdsvägen kan i fram-

tiden förlängas norrut och kopplas samman med Solbackavägen norr om centrum.

10. SKOLTORGET (UTANFÖR PLANOMRÅDET)

Skoltorget ligger söder om den nya idrottshallen och fritidsgården/-klubben. Platsen är ett entrétorg till skolområdet och har nära koppling till Aktivitetsplatsen. Det är en plats i söderläge med en kafeteria i anslutning till idrottshall och fritidsgård/-klubb. Hämtning och lämning kan göras här.

11. AKTIVITETSPLATSEN (UTANFÖR PLANOMRÅDET)

En ny plats som skapas mellan befintliga Uppgårdsskolan, gamla idrottshallen, nya idrottshallen med fritids och nya Stenhamraskolan. Det är en plats med fokus på rörelse och aktivitet och används av de olika skolorna på dagtid. På kvällar och helger kan fler använda platsen som då också blir en "stepping stone" vidare ut i landskapet till motionsstråk (Stenhamraspåret) och fria strövtåg i naturen.

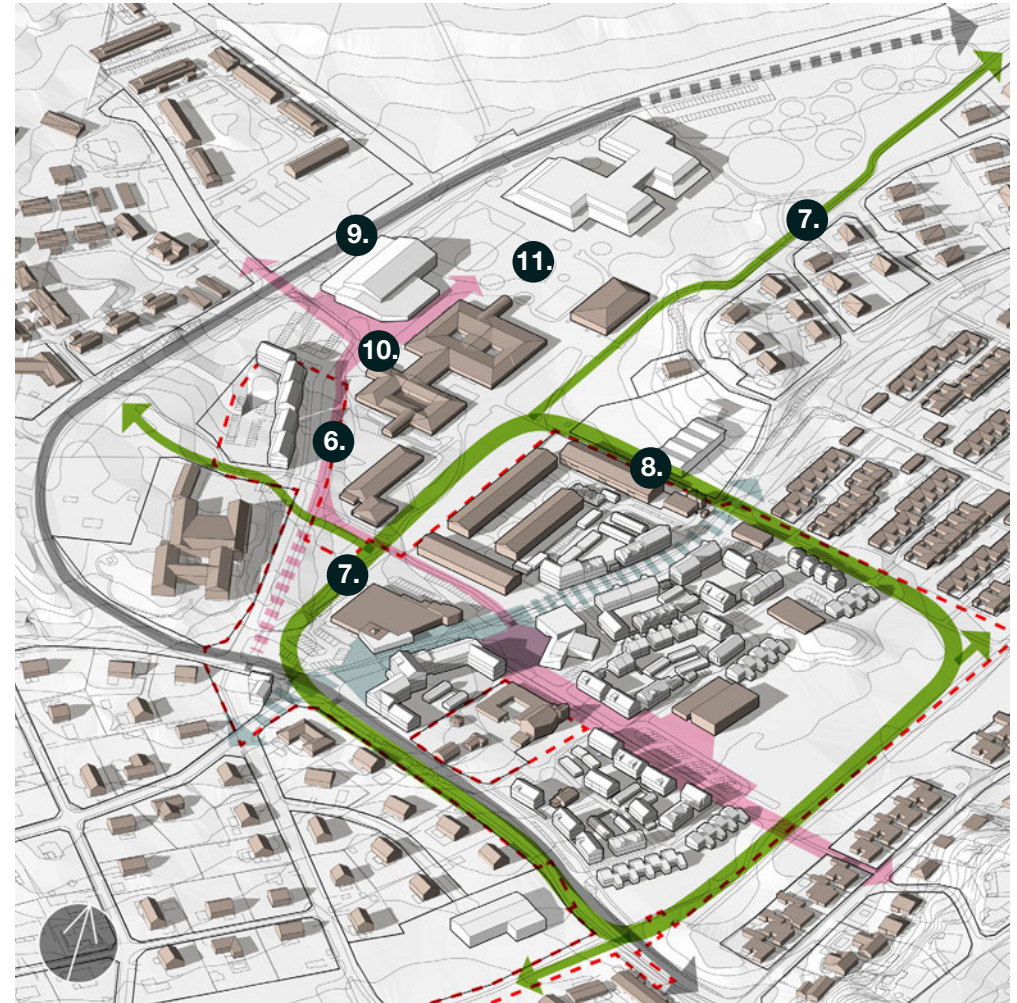

DIAGRAM. De huvudsakliga stråken och platserna i Stenhamra centrum. Observera att flera av de namn som redovisas är arbetsnamn som används under planprocessen för att särskilja de olika stråken och platserna.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA ETT NÄTVERK AV STRÅK

12. ETT GEMENSAMT GOLV

De två nya torgen, Entrétorget och Bibliotekstorget, ges en stark egen och gemensam identitet genom ett "golv", ett sammanlänkande stenlagt mönster som markerar Stenhamras absoluta centrum. Observera att golvets utbredning i diagrammet nedan inte är exakt, utan ska ses som en ungefärlig avgränsning.

13. SMÅSTADSKVARTEREN

I den nya småskaliga kvartersstrukturen bildas ett finmaskigt nät av olika rörelser, inte minst för gående. Här skapas en intressant relation mellan det småskaliga och täta och de lite större öppna stråken med långa siktlinjer.

Stråken och gatorna i den småskaliga strukturen kopplar också till andra mindre stråk och gator i omkringliggande områden.

DIAGRAM. De huvudsakliga stråken och platserna i Stenhamra centrum. Småstadskvarterens finmaskiga struktur i orange.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA EKOLOGISK GRÖN INFRASTRUKTUR

GRÖN INFRASTRUKTUR

Den gröna infrastrukturen är viktig både för de ekologiska sambanden för djur och växter och för människors olika individuella och sociala behov. Den spelar även en central roll i att möta effekterna av klimatförändringarna med hjälp av olika ekosystemtjänster såsom hantering av skyfall och omhändertagande av dagvatten.

För att belysa olika kvaliteter visas den gröna infrastrukturen i två separata scheman. Ett som är mer inriktat på de ekologiska sambanden, exempelvis livsmiljöer och spridningsvägar och ett som är mer inriktat på sociala och rekreativa aspekter. I verkligheten blir det naturligtvis till slut en gemensam livsmiljö.

De blågröna lösningarna behöver komma in tidigt i planeringen för att få tillräckliga mått och rätt sorts placering i relation till småstadens övriga funktioner.

Varje schema visar både på befintliga kvaliteter och framtida potential. Lösningarna är medvetet schematiska och behöver studeras mer detaljerat i kommande skeden.

EKOLOGISKA ASPEKTER

Viktiga befintliga biotoper och spridningssamband beskrivs i en naturvärdesinventering som tagits fram under planarbetet (Calluna 2022).

Stenhamra centrum, inklusive kvartersmark, kan skapa och stärka viktiga biotoper som blivit mer sällsynta i det rationella jordbruks- och skogslandskapet, exempelvis blomsterängar, skogsbryn och sandiga miljöer för getingar.

Stenhamra befinner sig i ett område med starka ädellövssamband. Stenhamras struktur kan ansluta till och stärka dessa genom placering av träd och val av lämpliga arter för att stärka spridningssambanden.

DIAGRAM. Befintlig grönstruktur bevaras och förstärks med nya blågröna lösningar.

- Befintlig bebyggelse
- Ny bebyggelse (inkl. dp 1 och 3)
- Potential för Ängsmark/perennplanteringar
- Yta för skyfallshantering
- Grönnyta (inkl. skolgård)
- Förstärkta brynmiljöer och ädellövsbiotoper
- Förstärkning Ädellövssamband
- Småskalig grönstruktur kvarter
- Gräns för planområdet

← Borgenparken (utanför bild)

2. SMÅSTADEN STENHAMRA SOCIAL GRÖN INFRASTRUKTUR

SOCIALA ASPEKTER

Den gröna infrastrukturen är viktig för stenhamborna. Här finns möjlighet till både mental och fysisk rekreation, vilket bidrar till långsiktig förbättrad hälsa.

Goda livsmiljöer gestaltas genom att bevara och skapa gröna platser som ger möjlighet till aktiviteter och stora upplevelsevärden.

Ambitionen är att binda samman gröna stråk till ett nätverk inom centrala Stenhamra men också vidare ut i omgivningen. Här ges stora möjligheter till promenader, motion och kontemplation. Stråken sammanfaller ofta med de ekologiska spridningsvägarna.

I vissa situationer kan kvaliteterna och aktiviteterna bli mer specifika såsom möjligheter till odling eller miljöer anpassade för naturpedagogik kopplat till skolverksamheten. Parkytor för aktivitet kan utvecklas i kombination med andra gröna värden.

ATT MÖTA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Genom att använda blågröna, naturbaserade lösningar i stadens miljöer

kan Stenhamra utvecklas till att bli en ekologiskt hållbar tätort som är motståndskraftig för effekterna från klimatförändringar. Det inkluderar att omhänderta dagvatten och skyfall vilket skyddar bebyggelsen från att påverkas vid häftiga regn.

En ökad vegetation är också grunden i skapandet av ett mer gynnsamt lokalklimat, genom att bidra med skugga och vindskydd.

De blågröna lösningarna skapar både ekologiska och sociala värden och påverkar även ekonomiska värden.

DIAGRAM. En ekologisk struktur med en mångfald av sociala kvaliteter.

- Befintlig bebyggelse
- Ny bebyggelse (inkl. dp 1 och 3)
- Stadsrum med gröna kvaliteter
- Trädgårdar/odling
- Aktivitetsytor
- Område för naturpedagogik
- Nätverk av gröna stråk/gator
- Alléer med stadsträd
- Gräns för planområdet

← Borgenparken (utanför bild)

2. SMÅSTADEN STENHAMRA TRÄD

ATT BEVARA VIKTIGA TRÄD

Stenhamra har många fina, friska och uppvuxna träd som kan bevaras och inlemmas i stadsstrukturen. Att bevara träd är att ta tillvara på en resurs och därigenom spara både tid och pengar.

Stora träd har ofta en stark karaktär och ger ett tidsdjup åt en plats. Träden bidrar till kontinuitet och igenkänning i en miljö som förändras.

Träd bidrar till ökad biologisk mångfald både i sig själv, men också genom att vara en livsplats för andra arter. Träd spelar också en central roll för att möta effekterna av klimatförändringarna, då de sänker temperaturen, ger bättre luftmiljö och en behaglig skugga. Trädens planteringspropar tar emot, fördröjer och renar dagvatten.

I naturvärdesinventeringen beskrivs särskilt värdefulla träd ur ekologisk synvinkel. Här är vissa trädarter och alléer extra viktiga.

I Stenhamra finns också träd som inte klassas som lika viktiga

ur ekologisk synvinkel men som är viktiga ur andra aspekter såsom storlek, karaktär och plats. Ett slags stadsbyggnadsträd.

Detaljplanens föreslagna småstadsstruktur har tagit hänsyn till befintliga träd och avsikten är att spara många av dessa. Mer precisa och detaljerade studier behöver dock göras i kommande skeden.

Det bör i Stenhamra finnas en medveten strategi för hur befintliga och nyplanterade träd kan samverka för att skapa vackra och ekologiskt hållbara miljöer.

BEFINTLIGA TRÄD

Kartan visar på värdefulla befintliga träd som kan bli viktiga i den framtida utvecklingen. Kartan är ungefärlig och i vissa delar schematisk. Mer precisa undersökningar, inmätningar och avvägningar behöver göras i kommande planering.

2. SMÅSTADEN STENHAMRA HUVUDDRAG

Nytt bostadskvarter vid Uppgårds skolväg

Ny bebyggelse längs Solbackavägen

Coop med tillbyggnad

Nytt aktivitetshus

Nytt entrétorg

Stenhamraskolan flyttar och nya kvarter med flerbostadshus och radhus byggs på platsen

Nya centrumlokaler

Nytt bibliotekstorg

Stenhamraskolans gymnastiksal behålls

Nytt bostadskvarter med centrumlokaler

Herman Palms plan utvecklas med aktiviteter och bostäder

Nya bostadskvarter i söder

Nya kedjehus mot parken

Gestaltungsrichtlinien

3. Gator och platser

GATOR OCH PLATSER ÖVERSIKT

ÖVERSIKT OCH LÄSANVISNING

Gestaltungsriktlinjerna för gator och platser är indelade efter gata eller gatutyp. Huvudstråken i Stenhamra har skilda förutsättningar och olika roll i strukturen och får därför olika riktlinjer för gestaltningen och redovisas var för sig. De nya kvartersgator som skapas på kvartersmark har däremot liknande roll och redovisas därför gemensamt.

GESTALTNINGSIDÉ

Strukturen i Stenhamra centrum bygger på en idé om karaktärsfulla, tydliga gator och stråk som bildar ett nätverk som binder ihop Stenhamras delområden och viktiga samhällsfunktioner. I strategiska lägen skapas även platser för möten och stadsliv. Gator, stråk och platser ska vara gestaltade med en genomtänkt rumslighet, karaktärsfull identitet och tydlig orienterbarhet.

Alla viktiga allmänna funktioner ska kännas nära och lätta att hitta till och funktionerna lyfts fram i strukturen med hjälp av inbjudande och karaktärsfulla platser. Stråk, gator och platser används också till

att stärka och utveckla den blågröna infrastrukturen och vice versa.

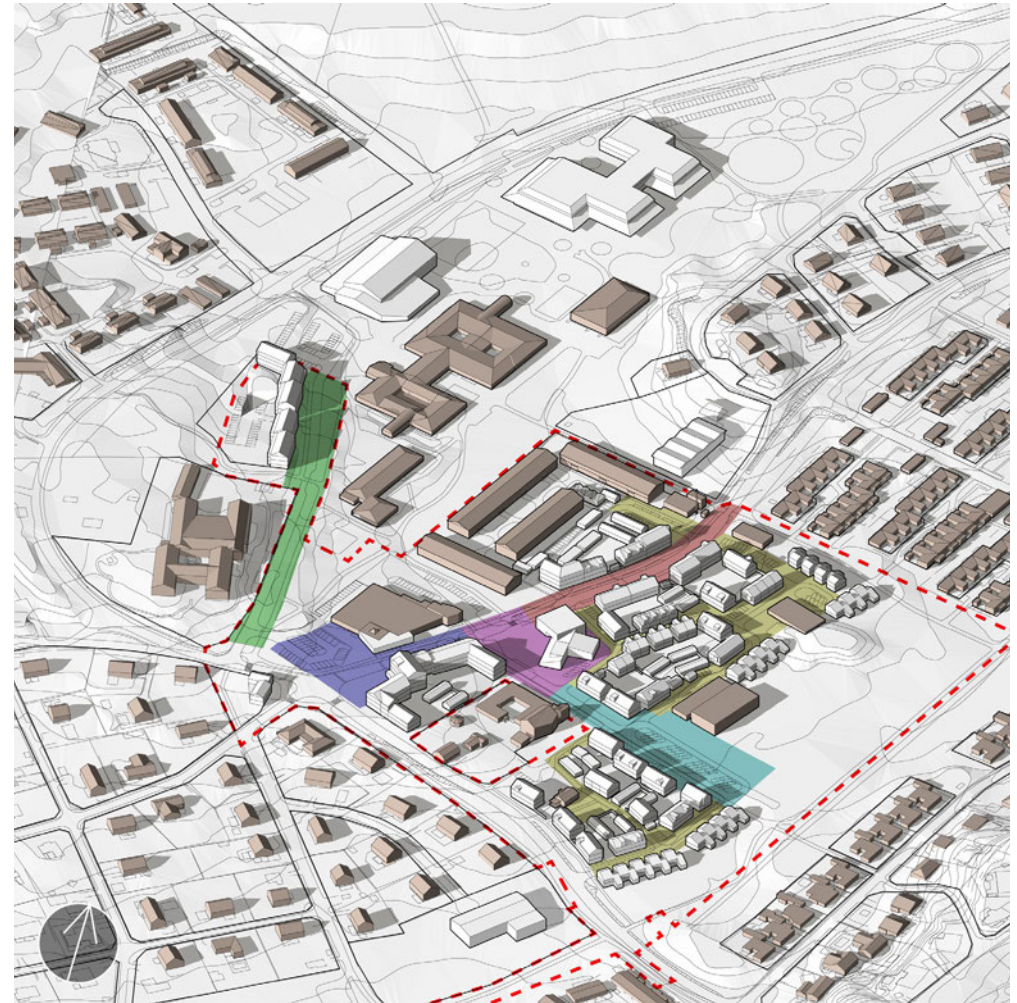
När Stenhamraskolan flyttar till ett nytt läge norr om Uppgårdsskolan så behöver den bli extra bra uppkopplad med trygga skolvägar för att vara tillgänglig och kännas nära. Dessa stråk blir också värdefulla stråk för andra boende, samt för promenader och motion.

ORIENTERINGSPUNKTER

I Stenhamra kan den ihopkopplade stadsstrukturen stärkas ytterligare genom att ta tillvara och utveckla befintliga och nya siktlinjer samt genom att omsorgsfullt utforma viktiga orienteringspunkter och landmärken.

DIAGRAM. Indelningen i olika gator/gatutyper och gestaltningsteman.

- HUVUDGATA** Solbackavägen norra
- BIBLIOTEKSTORG** Solbackavägen mellersta
- ENTRÉTORG** Solbackavägen södra
- AKTIVITETSSTRÅK** Herman Palms plan
- LOKALGATA** Uppgårdsskolväg
- KVARTERSGATOR, PLATSER OCH PASSAGER**

HUVUDGATA SOLBACKAVÄGEN NORRA

GESTALTNINGSIDÉ

Solbackavägen är Stenhamras huvudgata och fungerar både som viktigt kommunikationsstråk samt som målpunkt och vistelsemiljö med bostäder och verksamhetslokaler som vänder sig mot gatan. En generös förgårdsmark bidrar till gatans liv och uttryck. Gatan får genom en medveten byggnadsplacering och nya gatuträd en tydlig sammanhållen rumslig gestaltning som detaljeras med småskaliga förskjutningar som skapar spänning och variation. En tydlig ordning av gatans rörelsemönster prioriterar gående och cyklister i en trygg och attraktiv stads- och trafikmiljö.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

PLATS I SMÅSTADEN

Solbackavägen utgör tillsammans med de anslutande torgen Entrétorget och Bibliotekstorget en ryggrad i Stenhamras stadsstruktur. En enhetlig och tydlig gestaltning skapar

ILLUSTRATION. Vy söderut längs Solbackavägen, med Lupinsalen i ryggen.

orienterbarhet och igenkänning. Gatan kopplar till nya och befintliga tvärgående stråk som Lupinstråket i norra gränsen och Herman Palms stråk vid Bibliotekstorget.

HUVUDRIKTLINJER

- Körbanan ska vara 7,0 m bred för att klara mötande bussar. Gatan gestaltas med längsgående fält med smågatsten för att visuellt minska körbanans bredd.
- Cykelbanan ska vara asfalterad, 2,5 m bred och dubbelriktad på gatans västra sida.
- Miljön för gående ska vara plattlagd, 1,5 m bred på gatans västra sida och minst 2,5 m bred med lokala platsbildningar på den östra.
- Befintliga större träd ska bevaras och gestaltningen anpassas efter dessa. Ytor för dagvattenhantering ska finnas och gestaltas på ett attraktivt sätt.
- En så kallad "flexzon" i gatusektionen ger omväxlande plats för parkeringar och gröna ytor med gatuträd och regnbäddar.

REFERENSBILDER

OVAN T.V. Allé med undervegetation skapar gröna kvaliteter och tar hand om dagvattnet.

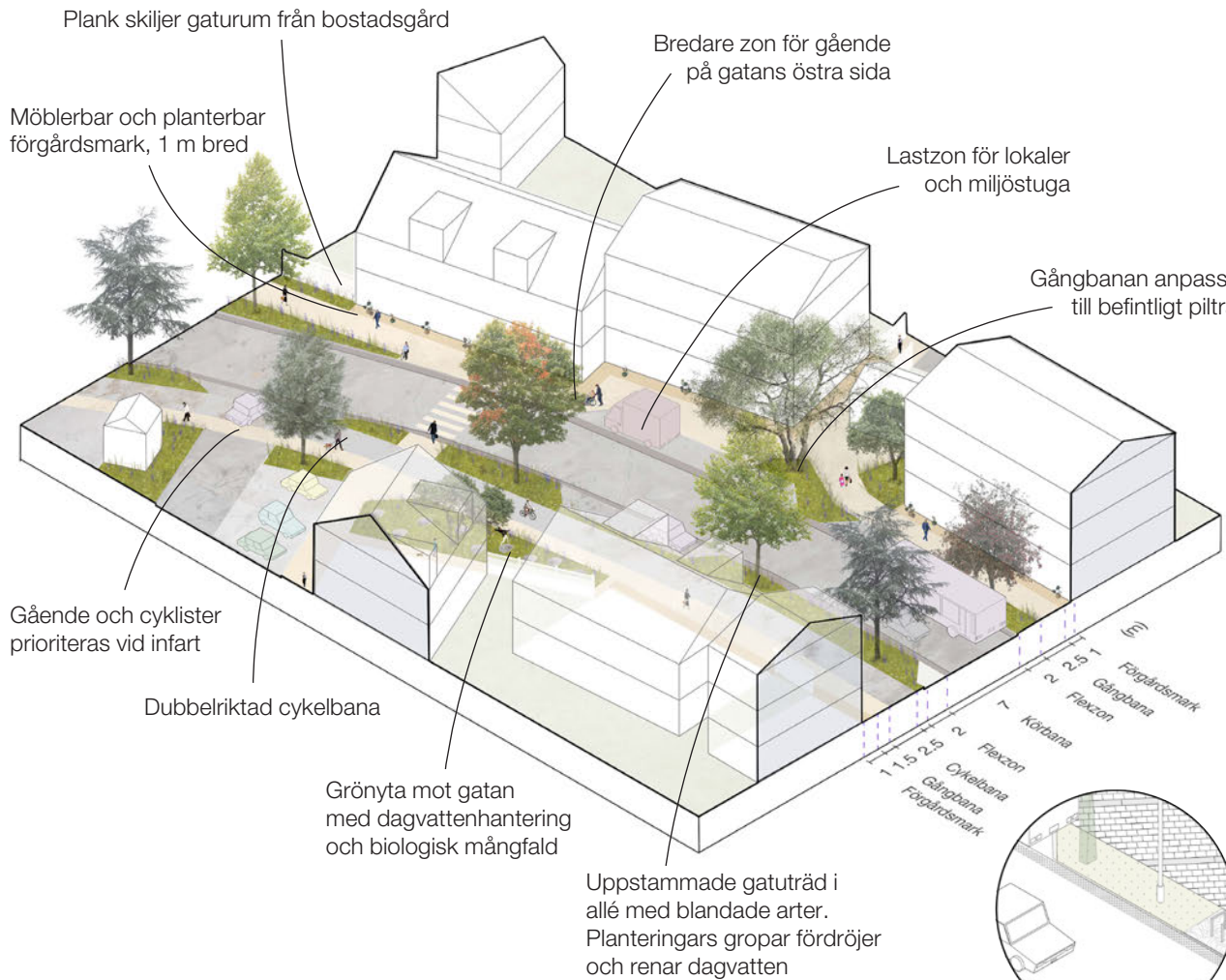
OVAN. En smal remsa förgårdsmark räcker för att på ett småstadsmässigt sätt flytta ut lokalens verksamhet på gatan.

TILL VÄNSTER. Allé med blandade träddarter för långsiktig robusthet och för att möta klimatförändringar.

NEDAN. Småstadshuvudgata med smal körbana, trädplanteringar och ytor för möblering och vistelse.

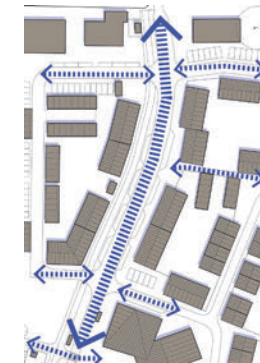
HUVUDGATA SOLBACKAVÄGEN NORRA

Befintliga träd
Nya träd

Nya och befintliga träd

Att spara befintliga träd skapar kontinuitet i stadsutvecklingen och bidrar med en tydlig identitet och stora ekologiska kvaliteter. Nya träd tillförs och stärker gaturummets karaktär. Träden står med jämna avstånd i en blandallé och är uppstammade så att trädkronorna har samma höjd. Allén utgörs av flera träddarter för att minska sårbarhet för klimatförändringar. I strategiska lägen skapas möjlighet att ta emot, fördröja och rena dagvatten i anpassade planteringsytor.

Rörelsemönster och trafik

Solbackavägen är en stadsgata med tydligt ordnade rörelsemönster och platser för vistelse. Ett cykelstråk löper utmed den västra sidan av gatan. Den östra sidan får ett kvällssolsläge och ges generöst med förgårdsmark och yta för vistelse samt lokaler. En busshållplats ligger längs gatan. Bilar kör i en lågfartstrafikmiljö. Tvärgående stråk av olika slag kopplas till gatan.

Material

Körbanan, totalt 7 meter bred, utgörs i huvudsak av asfalt men för att minska upplevelsen av körbanans bredd läggs en ca 50 cm bred remsa av gatsten längs varje sida. Gatstenen bidrar till att hålla nere hastigheten. En kantsten i granit upphöjd 10 cm gränsar av mot flexzonen. Flexzonen, 2 meter bred, innehåller träd som står i planteringsytor som varvas med cykelparkeringar i stenhöl och bilparkeringar i asfalt med gatsten. Trottoaren utförs i markbetongsten med inslag av natursten.

BIBLIOTEKSTORG SOLBACKAVÄGEN MELLERSTA

GESTALTNINGSIDÉ

Bibliotekstorget är en öppen, publik plats med utrymme för evenemang, men även möjligheter att bara sitta ner i solen i ett bra sydvästvänt läge med skydd i ryggen av Aktivitetshuset. Torget skapar förplatser framför de olika entréerna runt byggnaden och torgets olika delar är en del av ”det gemensamma golvet” i centrala Stenhamra.

Markbeläggningen sträcker sig över körbanan på Herman Palms plan och ansluter till bostadsbebyggelsen på torgets södra sida. Flera befintliga träd kan behållas som rumsbildande gröna element och blir en del av gestaltningen.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

PLATS I SMÅSTADEN

Bibliotekstorget ligger precis i skärningspunkten mellan Stenhamras två huvudsakliga stråk - Solbackavägen och Herman Palms stråk - och är platsen för Aktivitetshuset.

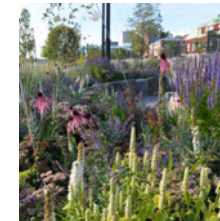

ILLUSTRATION. Vy mot torget från korsningen Solbackavägen/Herman Palms plan.

Platsens karaktär skapas utifrån en kombination av Solbackavägens stadsmässiga gestaltning och den mer informella karaktären hos Herman Palms stråk med temat ”Under Rönn och Syrén”.

HUVUDRIKTLINJER

- Körbanan på Solbackavägen, förbi torget, ska vara 7,0 meter bred för att klara mötande bussar men gestaltas med längsgående fält med smågäststen som tar ner skalan.
- Infarten till Coops lastzon gestaltas så att korsande fotgängare och cyklister kan röra sig på ett säkert sätt.
- Körbana och cykelbana ska vara asfalterade, förutom vid torget där de utförs i samma mönster som torget.
- Torget ska till övervägande del ha betongmarksten och/eller marktegel.
- Torget ska ha möjlighet till scenframträdanden och vara användbart för publika sammankomster och evenemang.

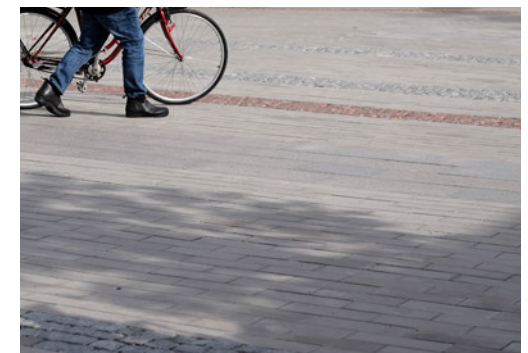
REFERENSBILDER

OVAN. Torg med ett platsbildande hörn. Hårdgjort med plats för träd som skapar rumslighet och grönska.

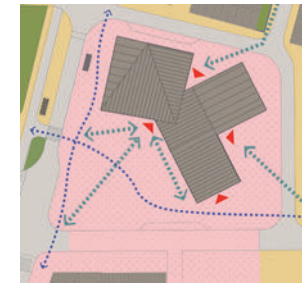
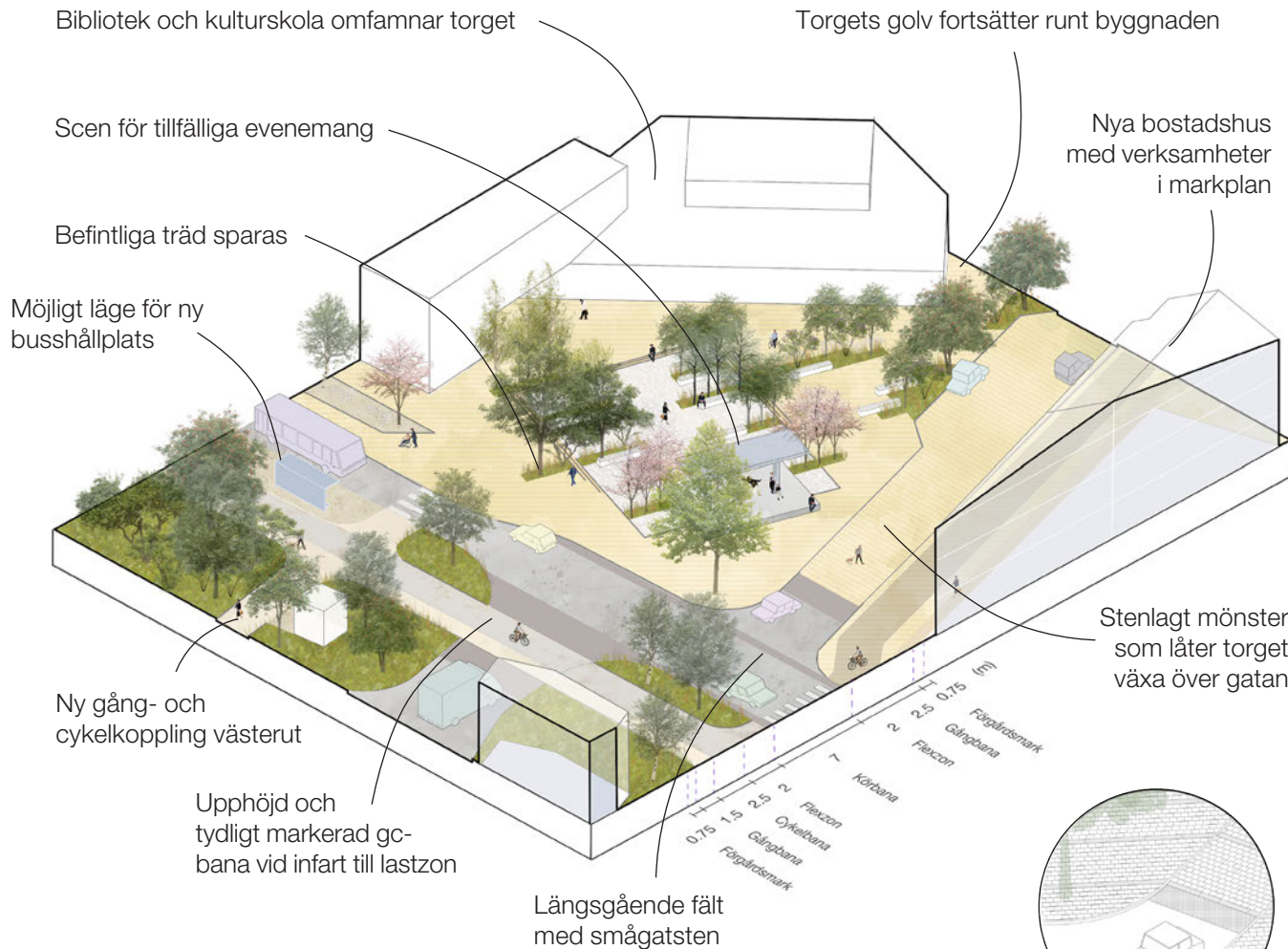
TILL VÄNSTER. Variation av blommor ger karaktär och gynnar biologisk mångfald.

TILL VÄNSTER. En ny scen tillskapas, gärna med en form inspirerad av det gamla bensinmackstaket.

NEDAN. Markbeläggning med fin detaljering och riktningar.

BIBLIOTEKSTORG SOLBACKAVÄGEN MELLERSTA

Riktningar och entréer

Tydliga rörelseriktningar och siktlinjer stöds i gestaltningen. Aktivitetshuset har entréer runt om och byggnaden omsluts av torget på alla sidor.

Entrémattor

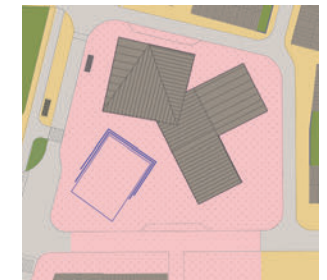
Runt om Aktivitetshuset skapas förplatser där "Entrémattor" i ett detaljerat markmaterial leder in mot entréerna.

Befintliga träd

Nya träd

Befintliga träd på platsen kan sparas och integreras i gestaltningen och bidrar med en uppvoxen karaktär. Nya träd kompletterar helheten.

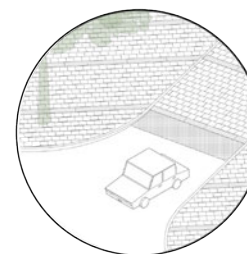

Rum i rummet

För att möta höjdskillnader som finns på platsen sänks den stora "entrémattan" ner så att det bildas ett rum i rummet.

Material

Det gemensamma golvet består av markbetongsten med ränder av granit. Entrémattor kan bestå av marktegel för att svara upp mot aktivitetshusets fasader i tegel. Körbanan utgörs av asfalt med upphöjda granitkantstöd. För att komma upp på det gemensamma golvet kör man över en ramp med smågatsten (10x10 cm).

ENTRÉTORG SOLBACKAVÄGEN SÖDRA

GESTALTNINGSIDÉ

Entrétorget i kombination med Coops entréplats blir ett livligt småstadsrum och kommersiellt centrum. En karaktärsfull och välkomnande plats. Byggnader och träd skapar tydliga rum. Torget har en sammanhängande gestaltning på ömse sidor om Solbackavägen och även körbanan är stenlagd där den passerar torget. Utformningen av marken är en del av ”det gemensamma golvet” som sträcker sig upp till Bibliotekstorget. Gaturummet har generösa ytor för gående och en mångfald av möblerbara vistelseytor, besöksparkering för bilar och cyklar samt rikligt med träd och planteringar.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

PLATS I SMÅSTADEN

Entrétorget ligger strategiskt i korsningen mellan Stenhamravägen och Solbackavägen och utgör själva entrén in till Sten-

ILLUSTRATION. Vy mot torget från Solbackavägen.

hamra centrum. Här börjar även Uppgårds skolväg med gång- och cyklestråk, liksom Uppgårds parkstråk.

HUVUDRIKTLINJER

- Körbanan ska vara 7,0 meter bred för att klara mötande bussar men gestaltas med längsgående fält med smågatsten som tar ner skalan.
- Körbanan och cykelbana ska vara asfalterade, med undantag för den plats där körbanan korsar torget upphöjt. Där utförs körbanan och cykelbanan med samma mönster som torget, med tydliga gränsmarkeringar i banornas kanter.
- Gångbana ska vara lagd med betongmarksten och/eller marktegel.
- Förgårdsmarken ska vara 1,0 meter djup och antingen hårdgjord och möblerbar eller bestå av planteringar.
- En flexzon finns i gatusektionen som växelvis ger plats för parkeringar eller gatuträd med regnbäddar.

REFERENSBILDER

OVAN T.V. Litet parktorg med planteringsytor.

OVAN. Torget, en mötesplats i småstaden.

TILL VÄNSTER. Mur med plantering som avskiljare mellan torg och parkering.

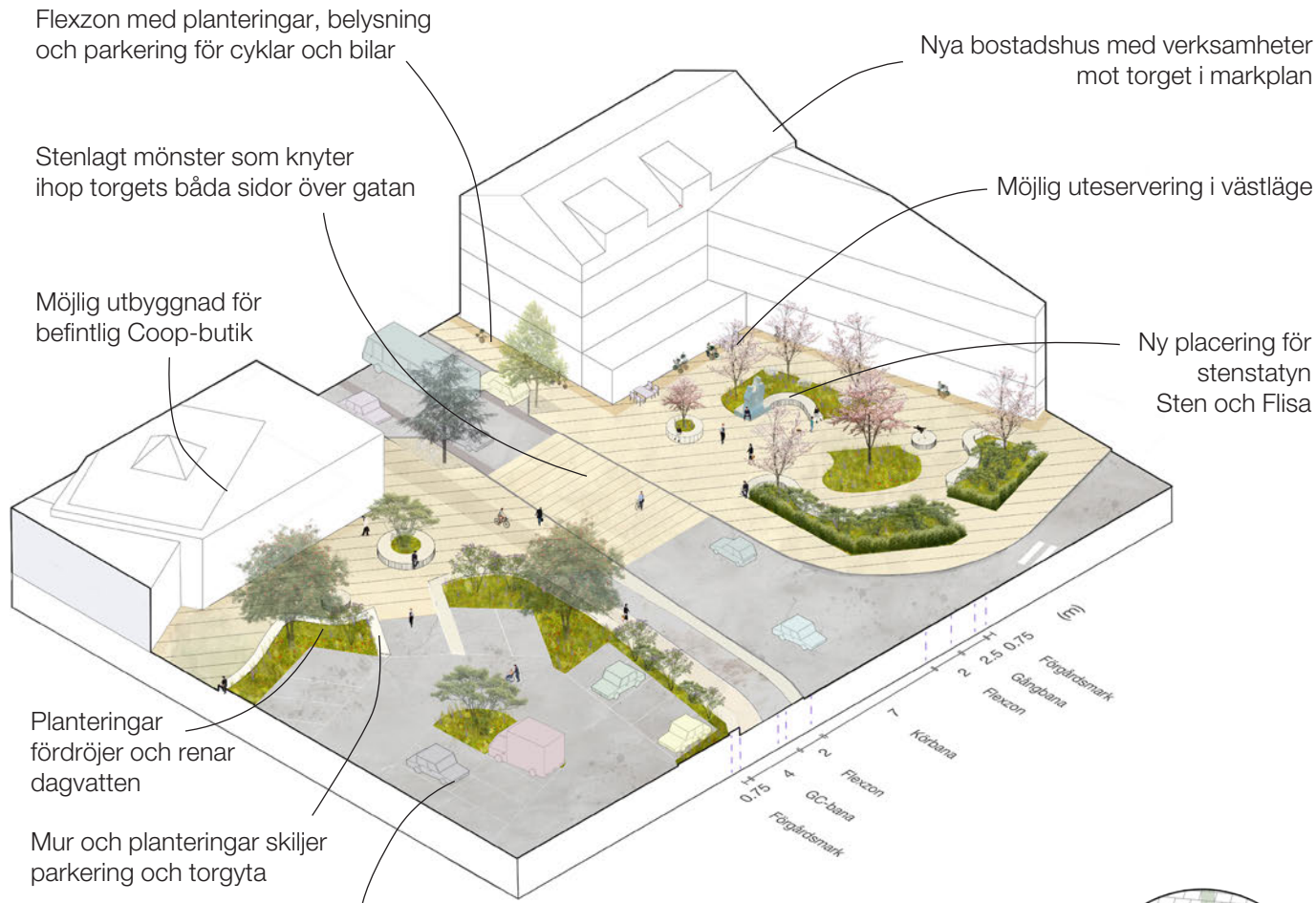
TILL VÄNSTER. Dagvattenhantering i planteringsyta med hoppstenar för lek.

NEDAN. Torg med smågatsten varvat med plantering.

LÄNGST NER. Körbana över stenlagd torgyta.

ENTRÉTORG SOLBACKAVÄGEN SÖDRA

Flexzon med planteringar, belysning och parkering för cyklar och bilar

Nya bostadshus med verksamheter mot torget i markplan

Stenlagt mönster som knyter ihop torgets båda sidor över gatan

Möjlig uteservering i västläge

Möjlig utbyggnad för befintlig Coop-butik

Ny placering för stenstatyn Sten och Flisa

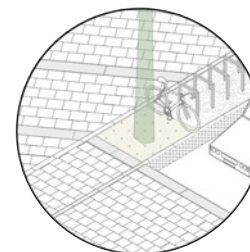
Planteringar fördröjer och renar dagvatten

Mur och planteringar skiljer parkering och torgyta

Parkering kan anläggas med genomsläppliga ytor för att ta emot dagvatten.

Material

Det gemensamma golvet består av markbetongsten med ränder av granit (20 cm). Körbanan är totalt 7 meter bred i asfalt inklusive en ca 50 cm bred remsa av gatsten. Flexzonen, 2 meter bred, innehåller träd som står i planteringsytor varvat med cykelparkeringar i stenhjöl. Inramade av granitkantstöd.

Stenhamras entré

En omsorgsfull övergripande gestaltning skapar en grön, välkomnande karaktär. Viktiga siktlinjer behöver beaktas. Här skapas en tydlig övergripande rumslighet med byggnader och befintliga träd.

 Siktlinje

 "Vägg" i rummet

Grön mötesplats

Entrétorget är en plats för möten och innehåller bänkar och runda "sittpuffar". Platsen får en inramning av planteringar och träd som bildar en grön zon mot Stenhamravägen och mot Solbackavägen. Längs fasaderna och vid Coops entré skapas möjligheter till uteservering.

Träd och blomsterprakt

Entrétorget utvecklas till en grön plats med nya träd på båda sidor om Solbackavägen. Planteringarna under träden utgörs av lokalt inspirerad blomsterprakt som också lockar till sig fjärilar. Planteringarna fördröjer och renar dagvatten.

Riktningar

Platsen tar upp viktiga riktningar. Torget får en sammanhängande gestaltning på ömse sidor om gatan. Även körbanan är stenlagd i ett parti. Utformningen av marken är en del av "det gemensamma golvet" som sträcker sig upp till Bibliotekstorget.

AKTIVITETSSTRÅK HERMAN PALMS PLAN

GESTALTNINGSIDÉ

Herman Palms plan utgörs av en sekvens av sammanbundna gaturum. Karaktären längs stråket tar inspiration av kompositören Herman Palms mest kända komposition ”Under rön och syren” med bärande och blommande träd och buskar. Östra delen innehåller aktivitetsyta vid befintlig gymnastiksal och en ny grön bilparkering. Västra delen har en smalare sektion med dubbla trädrader och flexzon med parkering och dagvattenhantering.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

PLATS I SMÅSTADEN

Herman Palms plan ligger som en sammanbindande gata mitt i området där de nya småstadskvarteren utvecklas. Herman Palms plan blir en del av Herman Palms stråk som binder ihop Stenhamra centrum i öst-västlig riktning för gång och cykel. Stråket blir inte minst viktigt för barn och

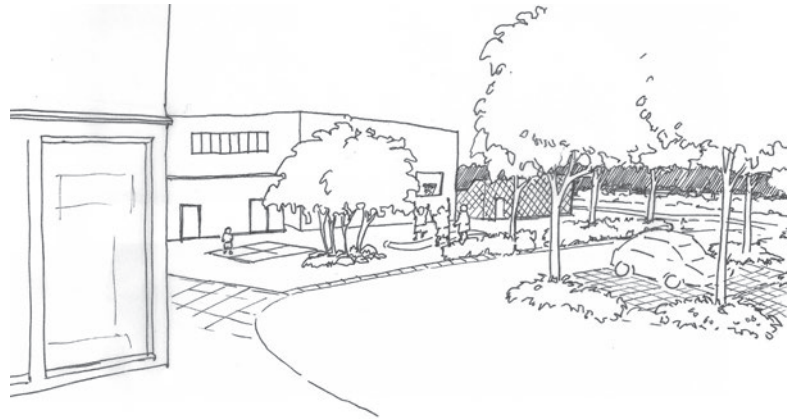

ILLUSTRATION. Vy över den bredare delen av Herman Palms plan, med aktivitetsytan utanför gamla gymnastiksalens gavel. I mitten av gatan finns parkering varvat med trädplanteringar.

unga. Stråkets fortsättning tar sig upp till det nya skolområdet. I öster gränsar Herman Palms plan till Stockbyparkens gröna miljö. Österut kopplar stråkriktningen vidare till villaområdet vid Klevbergsvägen och Gallerigränd.

HUVUDRIKTLINJER

- Körbanan i västra delen ska vara 5,5 m. I östra delen är den uppdelad på två enkelriktade körbanor om 3,5 m.
- Kantstensparkering ska finnas i lämpliga lägen, högst tre i rad, och varvas med trädplantering.
- Körbana och cykelbana ska vara asfalterade, med undantag för den plats där körbanan korsar torget upphöjt. Där utförs körbanan med samma mönster som torget, med tydliga gränsmarkeringar i körbanans kant.
- Gångbana ska beläggas med betongmarksten och/eller marktegel.
- Förgårdsmarken ska vara 1,5 meter djup, hårdgjord och möblerbar och/eller bestå av planteringar.

REFERENSBILDER

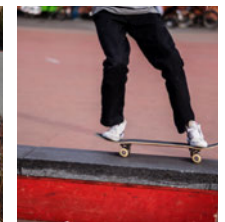
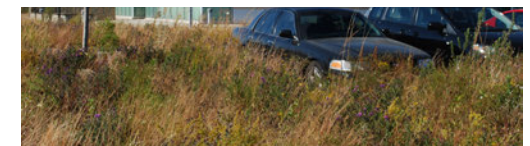
OVAN. Aktivitetsyta vid befintlig idrottshall. Plats för spel och lek under trädkronorna.

TILL VÄNSTER. Smal stenlagd förgårdsmark med plats för plantering och vistelse i soligt läge.

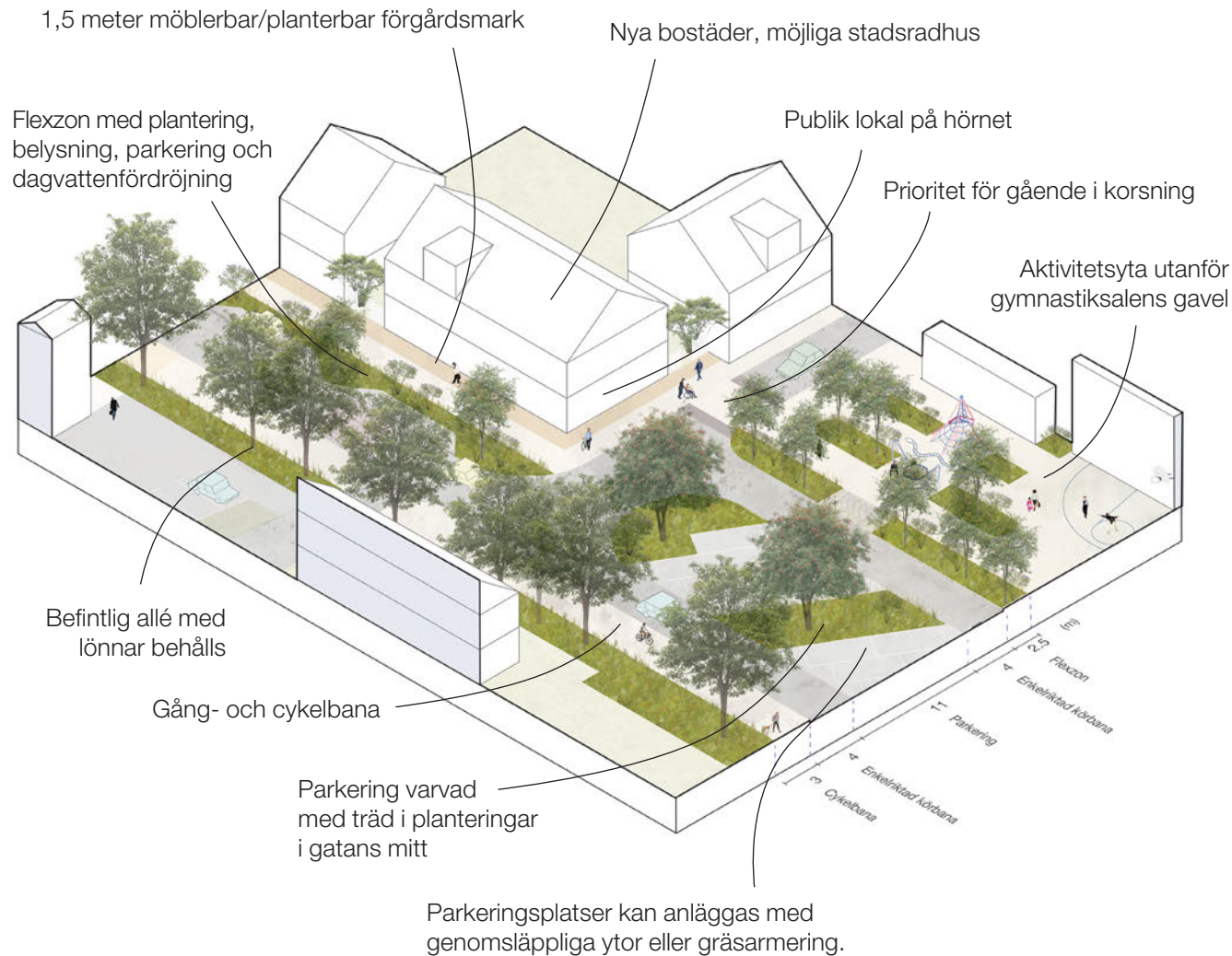
NEDAN. Parkering och planteringar för rening och fördröjning av dagvatten samt biologisk mångfald.

LÄNGST NER T.V. Stråk längs parkering och hög ängsvegetation.

LÄNGST NER T.H. Kanter kan användas kreativt exempelvis för skate.

AKTIVITETSSTRÅK HERMAN PALMS PLAN

En sekvens av rum

Herman Palms plan och stråk är uppdelat i en sekvens av rum med olika form och karaktär som skapar en rumslik dynamik. Östra delen (i grönt) med mer betoning på bilparkering och aktivitetsytor. Mellersta delen (i orange) en smalare sektion med dubbla trädader och flexzon med parkering och dagvattenhantering. En central siktlinje bevaras i mitten av stråket.

Befintliga och nya träd samt siktlinje

Många befintliga träd kan sparas och bilda en stomme i stråket. Längs Herman Palms plan finns en befintlig lönnallé med stora uppvuxna träd. Kompletteringar av nya träd görs för att stärka karaktären av "Under Rönn och Syrén" och för att stärka ett ädellövssamband. Det finns flera siktlinjer att beakta. Bland annat en lång siktlinje som går upp till Uppgårds Skolväg.

Trafik

Herman Palms plan kopplar ihop Stenhamra i östvästlig riktning. Här finns platser för angöring och parkering. Mindre kvartersgator ansluter till bostadskvarteren norr och söder om Herman Palms plan.

LOKALGATA UPPGÅRDS SKOLVÄG

GESTALTNINGSIDÉ

Uppgårds skolväg ligger kvar i ungefär samma sträckning som idag. Körbanan görs enkelriktad med kantstensparkering på ena sidan av gatan. Gångvägen ligger kvar i dagens läge men breddas och asfalteras för att rymma både gång och cykel. Den nya bebyggelsen på gatans västra sida får en grön förgårdsmark vilket tillsammans med bebyggelsens höjd på tre våningar ansluter till Söderströmsgårdens skala och förhållningssätt till gatan. En oxelallé anläggs på den västra sidan av gatan för att få en lokal förankring och komplettera och vidareutveckla den befintliga oxelallén alldeles norr om planområdet. På östra sidan av gatan planteras glest stående ädellövträd som får stå i en blomsteräng som slåttras för att få skönhet och biologisk mångfald.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

ILLUSTRATION. Vy söderut längs Uppgårds skolväg, med Uppgårdsskolan i ryggen.

PLATS I SMÅSTADEN

Uppgårds skolväg får en viktig roll som huvudsaklig koppling mellan centrum och skolområdet för gående och cyklister. För bilar blir gatan smal och enkelriktad, då genomfartstrafiken istället kommer att gå via Uppgårdsvägen.

HUVUDRIKTLINJER

- Körbanans nuvarande bredd behålls och gatan enkelriktas, för att på så sätt ge utrymme för kantstensparkering utmed ena sidan.
- Gångbanan ligger kvar men breddas och asfalteras.
- Bebyggelsen dras tillbaka från gatan med cirka tre meter förgårdsmark.
- En oxelallé planteras på den västra sidan av gatan.
- På östra sidan gatan planteras glest stående ädellövträd som står i en blomsteräng som slåttras.

REFERENSBILDER

OVAN. Ny bebyggelse är tillbakadragen från gatan med tre meters förgårdsmark som nyttjas till plantering och vistelse. Kantstensparkering sker längs gatan.

TILL VÄNSTER (PLATSFOTO). En äldre ask med högt naturvärde behålls.

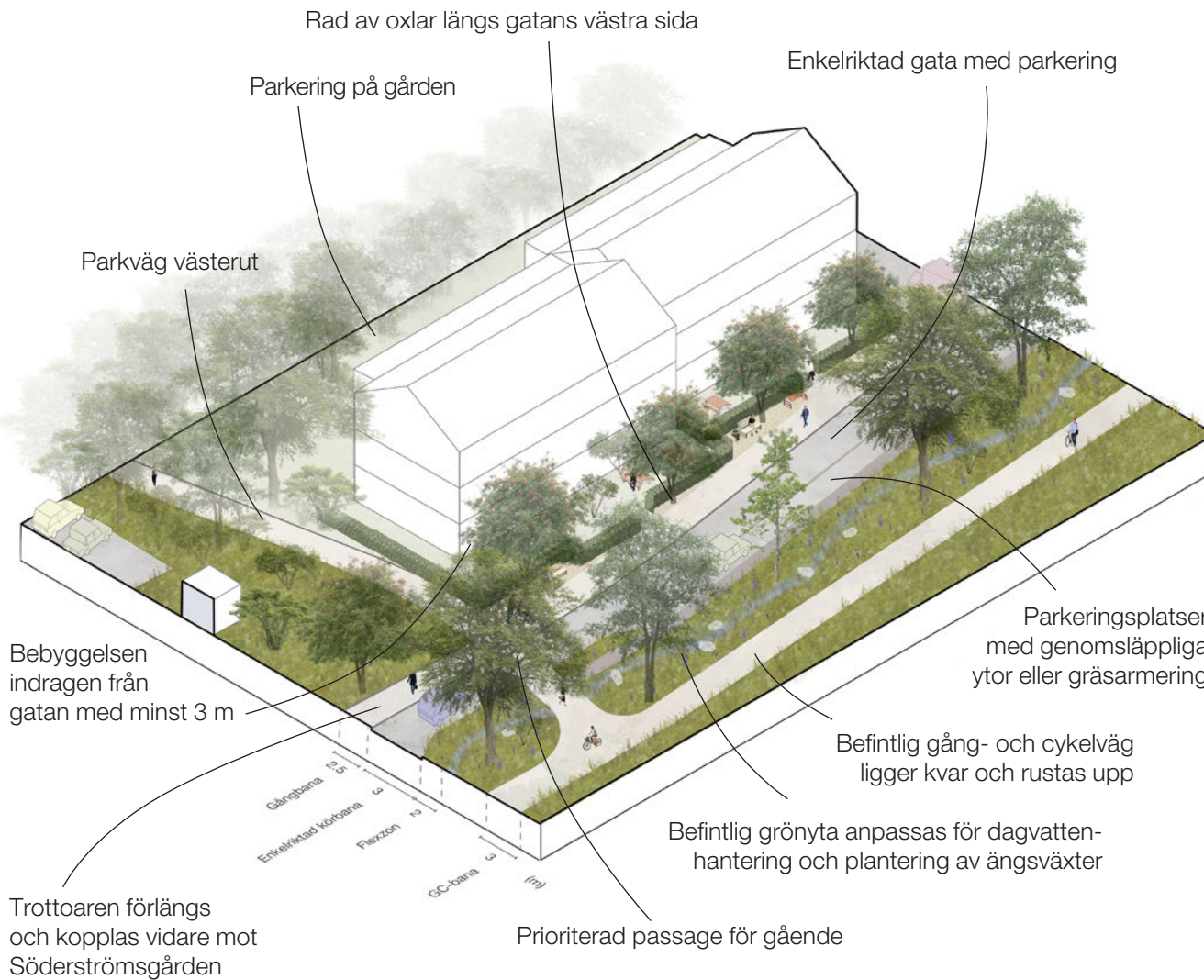
TILL VÄNSTER. Gräsmatta kan bli blomsteräng för att gynna biologisk mångfald och hantera dagvatten.

NEDAN T.V. Häckar avgränsar förgårdsmarken från gatan.

NEDAN. Gårdsrum inramat med häckar ger plats för vistelse och umgänge.

LOKALGATA UPPGÅRDS SKOLVÄG

Lokal knutpunkt

Den nya bebyggelsen ligger i en knutpunkt mellan flera olika stråk som kan leda vidare ut i landskapet eller in mot centrum.

Grön boendemiljö

Uppgårds skolväg utvecklas till en småstadsgata där förgårdsmarken bidrar till att skapa en trivsam, grön boendemiljö.

Befintliga träd

Många av de befintliga träden sparas för att behålla en uppvuxen karaktär. Vissa stora karaktärsfulla individer utgör också viktiga orienteringspunkter i landskapet.

Nya träd

En ny oxellé skapar en småskalig karaktär som också kopplar till lokala kvalitéer. På andra sidan gatan planteras storvuxna lokala trädarter på glesa avstånd som då kan utveckla stora solbelysta trädkronor.

KVARTERSGATOR, PLATSER OCH PASSAGER

GESTALTNINGSIDÉ

Bebyggelsen utformas med en småskalig kvartersstruktur, uppdelad med smala gator, platser och passager som skapar många olika möjligheter att röra sig och vistas i strukturen. Kvarteren utformas med olika grad av privat och offentlig karaktär. Körbanorna ska uppfattas som smala. Genom att gestalta körbanan med kantzoner ges möjlighet att skapa ett funktionellt gatumått som t.ex. gör det möjligt att köra förbi ett parkerat fordon samtidigt som körbanan upplevs som smal. Parkering för bilar och cyklar sprids ut och integreras med byggnader och plank, främst på gårdar men även i anslutning till kvartersgatorna.

DIAGRAM. Yta som omfattas av riktlinjerna är markerad i gult. En röd ram med markering för kameravy visar vilket utsnitt som visualiseras på nästa sida.

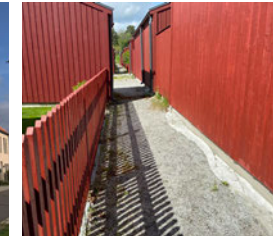
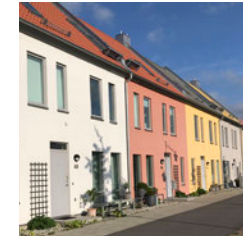
ILLUSTRATION. Inne bland kvarteren finns en lugn vistlesemiljö med gröna ytor för umgänge.

PLATS I SMÅSTADEN

De småskaliga kvarteren finns både norr och söder om Herman Palms Plan. Bebyggelsen skapar nya karaktärer och rumsligheter mot huvudgatorna Solbackavägen i väster och Stenhamravägen i syd. Det finns flera olika sätt att röra sig genom kvarteren i nord-sydlig riktning på smågatorna. I öster finns den öppna Stockbyparken med stora befintliga kvalitéer och framtida utvecklingsmöjligheter som kan samspela med kvarteren.

HUVUDRIKTLINJER

- På de smalaste gatorna ska körbanan vara 3,5 meter bred och vara belagd med marksten i exempelvis betong. På de lite bredare gatorna, där exempelvis sopbil behöver komma fram, ska körbanan vara 4,0 meter bred och asfalterad.
- Längs körbanorna finns en överkörningsbar kantzon, som gör det möjligt att tex passera en parkerad bil.

REFERENSBILDER

ÖVERST T.V. Småskalig och varierad bebyggelse med smal stenlagd förgårdsmark.
OVAN. Komplementbyggnader och staket skapar rumslighet och genvägar inne i kvarteren.

TILL VÄNSTER. Gatsten och grönska ger kvartersgatorna en omhändertagen karaktär.

TILL VÄNSTER. Smal möblerbar förgårdsmark aktiverar gatan med vardagsliv.

NEDAN T.V. Små möblerbara platser mellan husen går att använda på olika sätt.

NEDERST T.V. Portiker är ett fint sätt att skapa en relation mellan gata och innergård.

NEDAN. Innergårdar ska ha genomsläppliga ytor med varierad växtlighet och vistelsekvaliteter.

KVARTERSGATOR, PLATSER OCH PASSAGER

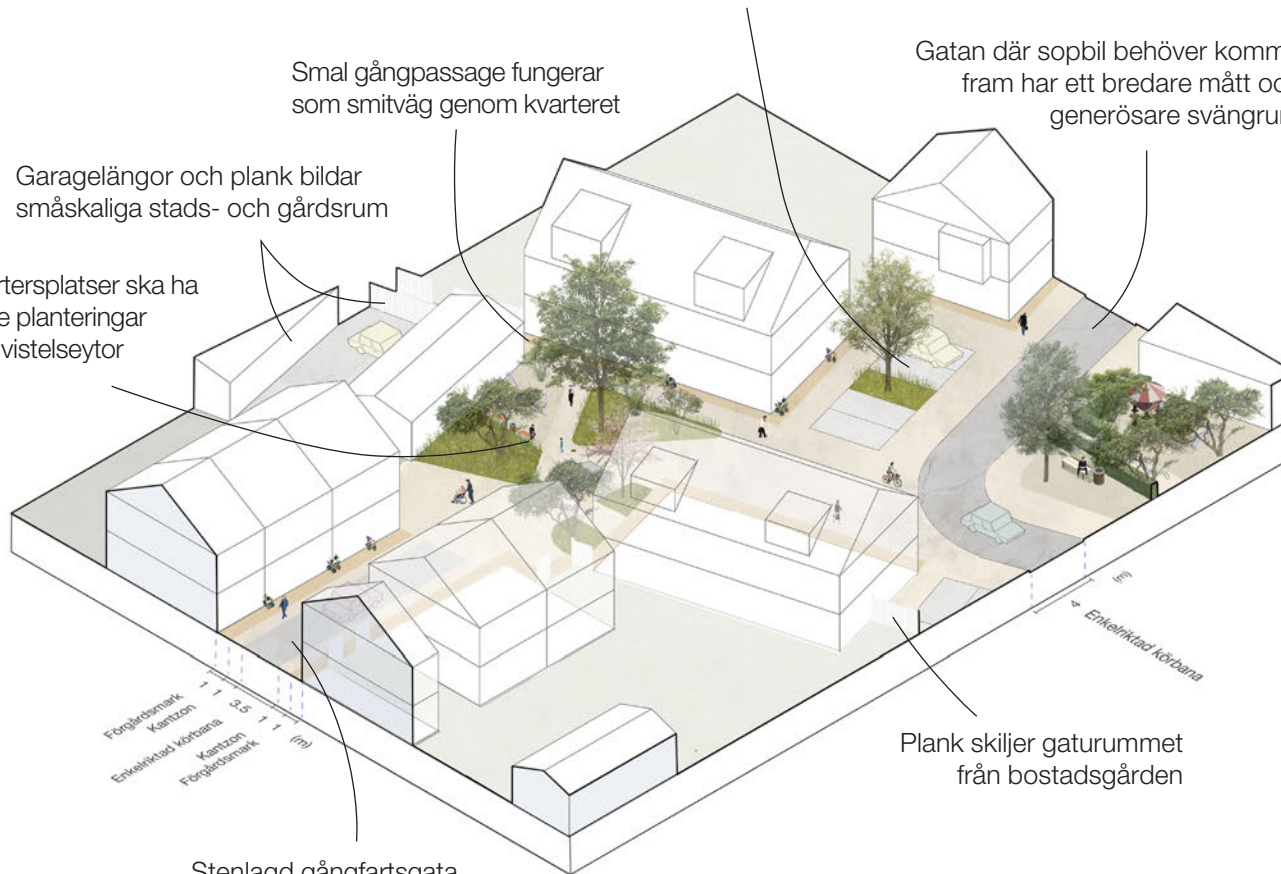
Kvartersplatser med besöksparkering utförs med genomsläpplig beläggning

Smal gångpassage fungerar som smitväg genom kvarteret

Gatan där sopbil behöver komma fram har ett bredare mått och generösare svängrum

Garagelängor och plank bildar småskaliga stads- och gårdsrum

Kvartersplatser ska ha både planteringar och vistelsezoner

Förgårdsmark 1 m
Kantzon 1 m
Enkelriktad körbana 3,5 m
Kantzon 1 m
Förgårdsmark 1 m
(m)

Stenlagd gångfartsgata med 1 m förgårdsmark och 1 m stenlagd kantzon

Plank skiljer gaturummet från bostadsgården

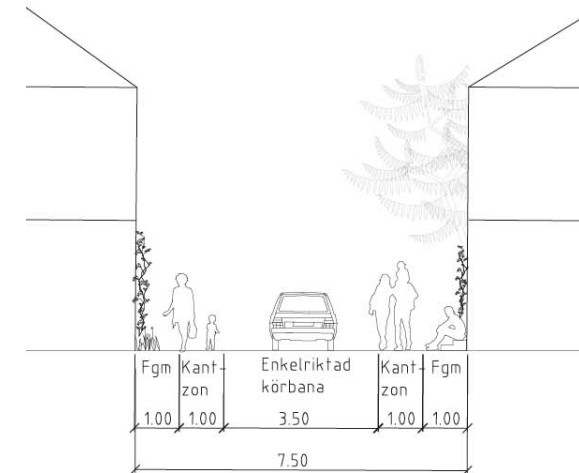

Finmaskigt nät

Kvarteren ger möjlighet till flera typer av rörelse i olika riktningar. Rörelsemöjligheterna skapar ett finmaskigt nät som kopplar upp sig mot omgivningen i olika punkter.

Dynamisk sekvens av rum

Att röra sig genom kvarteren ger en sekvens av olika småskaliga rum, vilket ger en spänning och dynamik till upplevelsen.

Dagvatten

Regnvatten tas om hand lokalt och leds ner i växtbäddar för fördröjning och rening av dagvattnet.

Smal kvartersgata

Gatorna i kvarteren har täta, väl avvägda mått med förgårdsmark på båda sidor. Bilar kan angöra på de gåendes och boendes villkor. Där sopbilen behöver komma fram ska körbanan vara 4,0 meter och svängradier anpassade till gällande krav.

Gestaltungsrichtlinien **4. Bebyggelse**

BEBYGGELSE ÖVERSIKT

ÖVERSIKT OCH LÄSANVISNING

Gestaltungsriktlinjerna för bebyggelsen gäller för all ny bebyggelse inom planområdet, med undantag för aktivitetshus och tillbyggnad av befintlig livsmedelsbutik.

GENERELLT OCH SPECIFIKT

En del gestaltungsgrepp och riktlinjer är generella och gäller för hela, eller nästan hela, planområdet. Dessa är tänkta att hålla ihop småstadskaraktären i all ny bebyggelse i och kring Stenhamra centrum. De generella riktlinjerna redovisas på följande två sidor.

Andra gestaltungsgrepp och riktlinjer är specifika för bebyggelsen längs vissa gator och syftar till att betona och förstärka de karaktärsdrag som finns på respektive plats och skapa stads- och bostadskvaliteter utifrån dessa. De specifika riktlinjerna är uppdelade enligt diagrammet här till höger och redovisas på sidorna 38-43.

- HUVUDGATA Solbackavägen
- SMÅSTADSKVARTER
- PARKHUSEN
- UTANFÖR KÄRNAN Uppgårdsskolväg

- AKTIVITETSHUSET (STUDERAS I NÄSTA SKEDE)
- BEFINTLIG BEBYGGELSE (OMFATTAS EJ)
- FÖRSKOLOR, SKOLA OCH IDROTTSBALL I ETAPP 1 OCH 3 (OMFATTAS EJ)

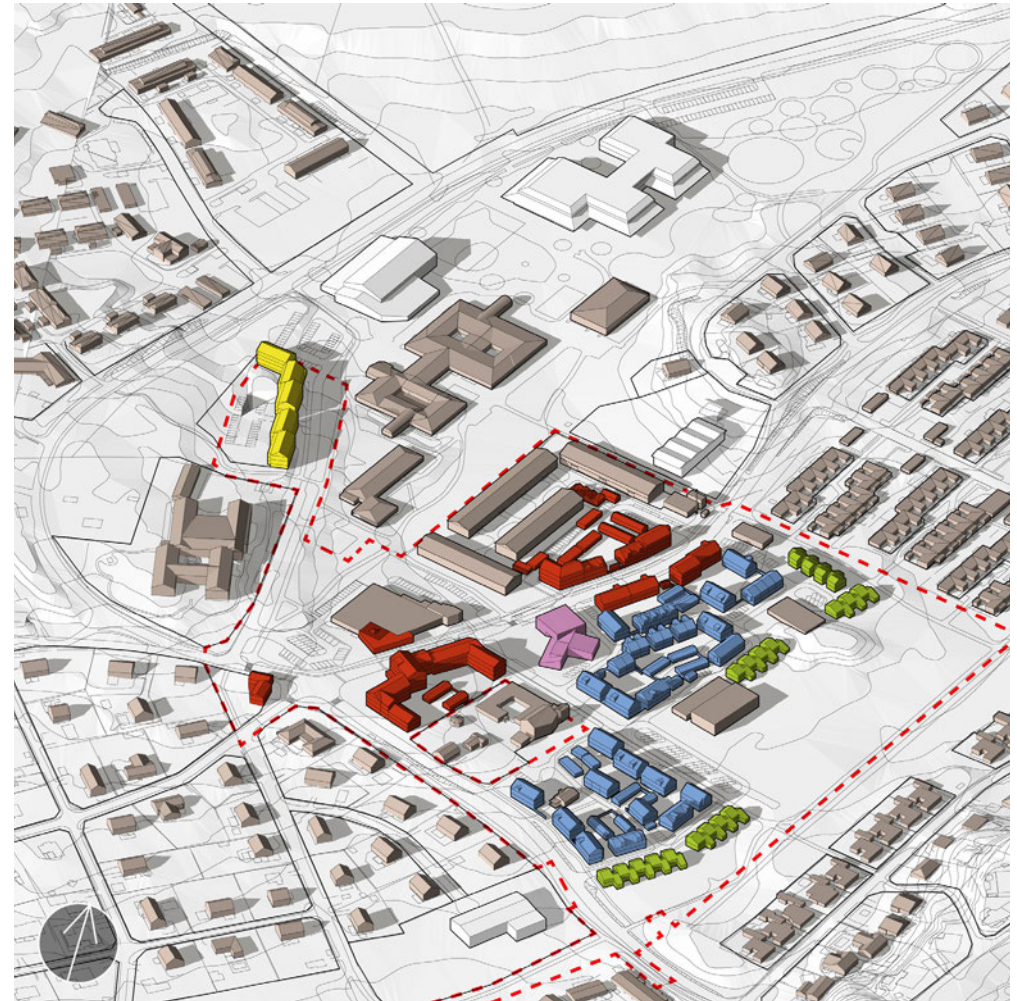

DIAGRAM. Indelningen i olika bebyggelsetyper och gestaltningsteman.

BEBYGGELSE GENERELLA RIKTLINJER

GESTALTNING AV BEBYGGELSE

I detta kapitel behandlas gestaltningen av bebyggelsen, det vill säga byggnader, komplementbyggnader, plank och staket på kvartersmark.

PLANBESTÄMMELSER

På denna sida redovisas de generella gestaltningsriktlinjerna i ett antal konkreta punkter. Punkterna är även knutna till bestämmelser på plankartan. Gestaltningsprogrammets uppgift är att komplettera detaljplanen med beskrivningar och förklaringar till planbestämmelserna och även bidra med inspiration och exempel på möjliga lösningar.

MATERIAL OCH KULÖRER

Fasadmaterial och kulörer utgår från en lokal palett. I området finns främst röda, svarta och bruna träpaneler samt kalksandsten (mexitegel). På publika byggnader förekommer rödbrunt fasadtegel. Karaktäristiskt är robusta ytor i material som skapar en mildt mönstrad relief.

Utgångspunkten för tillkommande bostadshus är att fasader huvudsakligen utgörs av trä i en färgskala som samverkar väl med befintliga fasader, men där även nya kulörer kan tillkomma.

Med detta som utgångspunkt kan olika typer av strukturskapande material adderas, exempelvis tegel i olika ljusa, gråbeiga toner, slammade eller målade fasadstenar.

Fasadkomposition ska ske så att det finns en harmonisk balans mellan öppet och slutet. Ett uttryck per byggnadsvolym med ett begränsat antal element, där fasadytans material och kulör ska vara det man tydligast upplever. Fönsterband ska undvikas på bostadsbebyggelse.

VOLYMER OCH GRÄNSER

- Kvarterets gräns mellan förgårdszon och privat gård ska definieras med byggnad, plank eller staket.
- Gavlar på bostadshus får vara högst 10 meter breda. Eventuell djupare byggnadsdel ska dras in från gaveln på gårdssidan.

ENTRÉER

- Minst en entré mot gata ska finnas per byggnadsvolym.
- Entréer, portar och grindar ska ges en omsorgsfull gestaltning.
- Entréer till övre våningsplan kan ske via utvändiga trappor på gårds-sidan.
- Skärmtak ska utföras omsorgsfullt.

TAK

- I all ny bostadsbebyggelse ska tak utföras i slät plåt i en grå eller svart ton, alternativt med vegetation. Solcellsinstallationer är tillåtna, men ska följa takets form.
- Bostadsbebyggelse ska ha sadeltak med takvinkel på 20-38 grader.
- Frontespiser eller takkupor får vara högst 3,6 meter breda och finnas utmed högst 40% av fasadlängden och med minst två meters avstånd till gavel och till varandra.
- Takfot ska utformas omsorgsfullt och ha en nätt karaktär.
- Solceller på tak ska följa takets form.

BALKONGER

- Utkragande balkonger mot gata

ska begränsas till högst 30% av fasadlängden och kraga ut högst en meter utanför fasad.

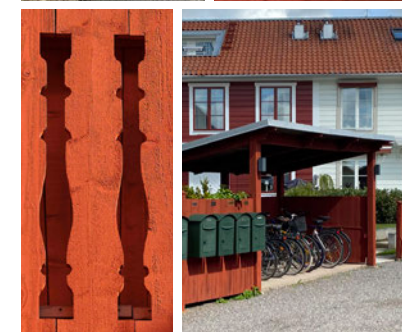
- Balkonger ska ha en lägsta frihöjd om 3 meter över marken.
- Indragna balkonger medges utmed högst 40% av byggnadens fasad mot gata.
- Entrébalkonger/loftgångar får finnas på gårdssidan, liksom djupare balkonger.
- Inglasning av balkonger är endast tillåtet mot gård.
- Balkongräcken ska vara nätta och genomsiktliga och utföras i trä eller smide.

BOSTADSKOMPLEMENT

- Komplementbyggnader ska samspela med huvudbyggnaden gällande kulör.
- Ska utföras med fasader i trä.
- Komplementbyggnader över 25 m² ska utföras med vegetationstak.

DETALJERING

- Detaljer ska gestaltas modernt pittoreskt, på ett lekfullt sätt med en hög kvalitet i genomförandet.

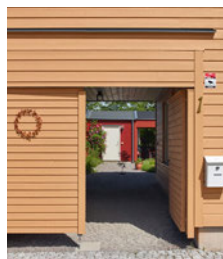
BEBYGGELSE HUVUDGATA

GESTALTNINGSIDÉ

Bebyggelsen mot huvudgatan ska vara både sammanhållen och varierad. Sammanhållen genom sin material- och kulörpalett, varierad genom en rikedom i detaljer och gestaltungs-lösningar.

Markplanet ska ha tätt mellan entréer för både verksamhetslokaler och bostäder. Bostäder i bottenplan ges tillgång till privata uteplatser mot gård och egen eller gemensam möblerbar förgårdsmark mot gata.

Taklandskapet hålls ihop genom sadeltaken i plåt med inslag av vegetationstak och varieras med olika byggnadshöjd, taklutningar och inslag av takkupor och frontespiser.

REFERENSBILDER

OVAN T.V. Bostadsbebyggelse mot huvudgata. Låg skala, grunda balkonger och plank.

OVAN T.H. Lokaler ska vara generöst glasade med möblerbar förgårdsmark.

T.V. Portiker skapar kontakt mellan gata och gård.

NEDAN T.V. Radhus med smal förgårdsmark.

NEDAN I MITTEN. Gårdarnas grönska anas bakom plank och staket. En grind välkomnar besökaren.

NEDAN T.H. Balkonger mot gatan ska vara grunda och genomsiktliga.

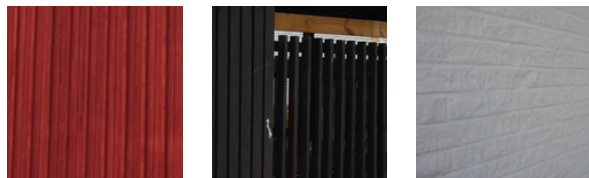
MATERIAL OCH KULÖR

Bebyggelsen mot huvudgatan ska främst ta upp de röda träpaneler som finns i områdets äldre delar, men även mörkare träkulörer uppmuntras för att skapa variation. Även fasader och fasaddelar i ljust tegel/mexisten eller slammad/målad fasadsten kan användas för att knyta ihop arven från Stenhamras olika epoker.

RIKTLINJER

- Längsta sammanhängande fasad får vara 50 meter.
- Minst 50% av bostadshuset (per egenskapsområde) ska utformas med rödmålad träpanel. I övrigt får ljust tegel, alternativt träpanel i en dämpad färgskala med låg mättnadsgrad förekomma. Se kulörschema i planbeskrivningen.
- Nockhöjd får vara högst 11,5 meter.
- Minst 40% av fasadlängden mot gata ska ha en takfotshöjd på högst 7,5 meter.
- Byggnad ska placeras 0,75 respektive 1,0 meter från gata.
- I övrigt gäller generella riktlinjer (sid 37).

MATERIAL- OCH KULÖRPALETT FÖR FASADER OCH PLANK

MATERIALPALETT FÖR TAK

OMGIVANDE BEBYGGELSE

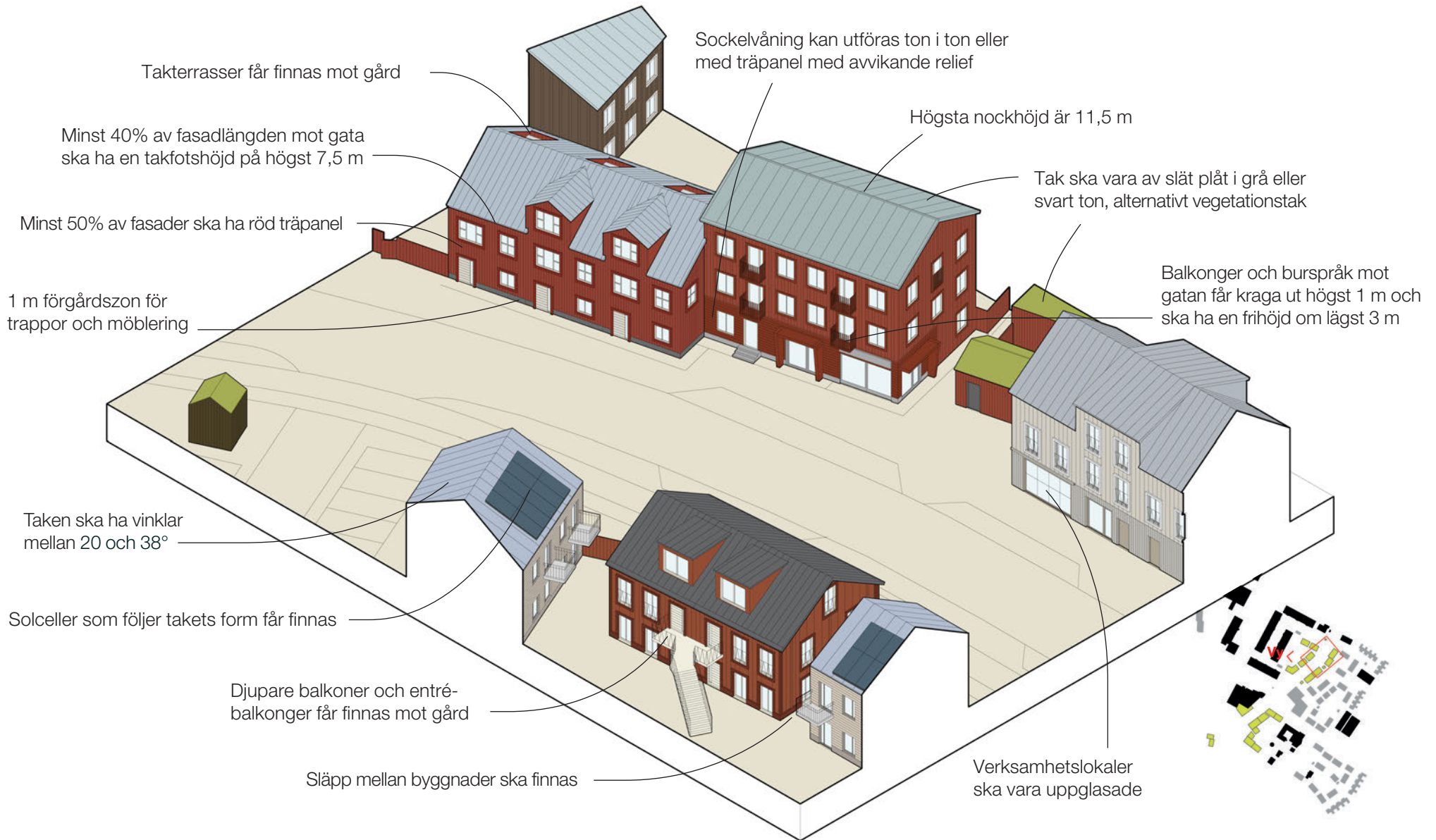
PLATSFOTO. Stenhamra församlingsgård. Den äldre delen till höger i brunt tegel med röda trädetaljer. Den nyare i rött trä.

PLATSFOTO. Vit mexisten med röda/vita detaljer i trä återfinns på Ekerö bostäders flerbostadshus vid Fårhagsplan.

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult.

BEBYGGELSE HUVUDGATA

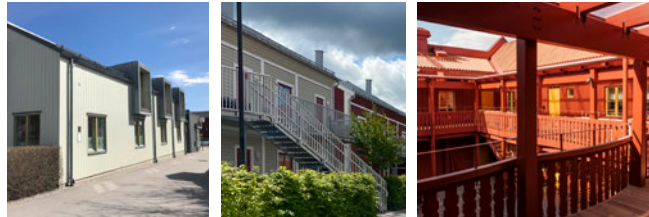

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult. Utsnitt är markerat med röd ram och kameravinkel med **Vy**.

BEBYGGELSE SMÅSTADSKVARTER

GESTALTNINGSIDÉ

Bebyggelsen inne i kvartersstrukturen är småskalig och varierad, med en sammanhållen skala på två våningar plus vind. Komplementbyggnader, plank och staket hjälper till att definiera riktningar och rumsligheter. Öppningar mellan kvarter och gata ges ett omsorgsfullt och välkomnande uttryck, oavsett om det är entrén till en byggnad eller grinden till en gård.

REFERENSBILDER

- OVAN T.V.** Milda kulörer och låg skala mot gata.
- OVAN MITTEN.** Utvändig trappa är möjlig mot gård.
- OVAN T.H.** Uttrycksfulla loftgångar med modern snickarglädje i falurött mot gård.
- T.V.** Plank med öppningar definierar det offentliga rummet och skapar kontakt mellan gata och gård.
- NEDAN.** Exempel på komplementbyggnader som carports och cykelställ som med enkla grepp kan skapa en fin helhet ihop med huvudbyggnader.

MATERIAL OCH KULÖR

Bebyggelsen inne i småstadskvarteren ska utföras i trä för att skapa en sammanhängande känsla. Kulörerna ska vara milda och kan ges en friare variation jämfört med huvudgatan, med större inslag av blått, grönt och gult.

RIKTLINJER

- Längsta sammanhängande fasad får vara 25 meter.
- Byggnad ska placeras 1,0 meter från gata.
- Byggnadshöjd på komplementbyggnader får vara högst 3,0 meter.
- Minst 25% av marken på bostadsgårdarna ska vara genomsläpplig.
- I övrigt gäller generella riktlinjer (sid 37).

MATERIAL- OCH KULÖRPALETT FÖR FASADER OCH PLANK

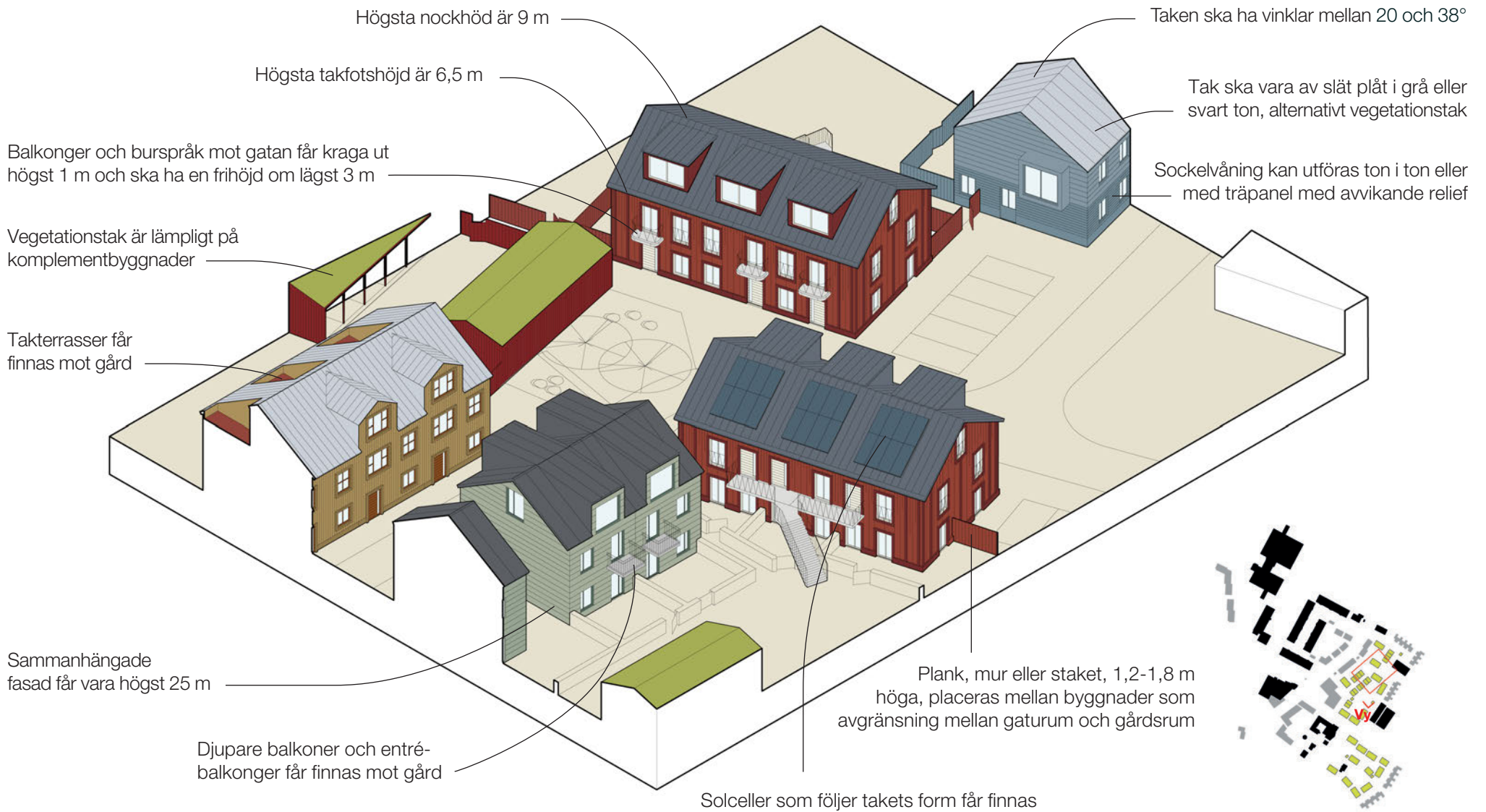

MATERIALPALETT FÖR TAK

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult.

BEBYGGELSE SMÅSTADSKVARTER

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult. Utsnitt är markerat med röd ram och kameravinkel med **Vy**.

BEBYGGELSE PARKHUSEN

GESTALTNINGSIDÉ

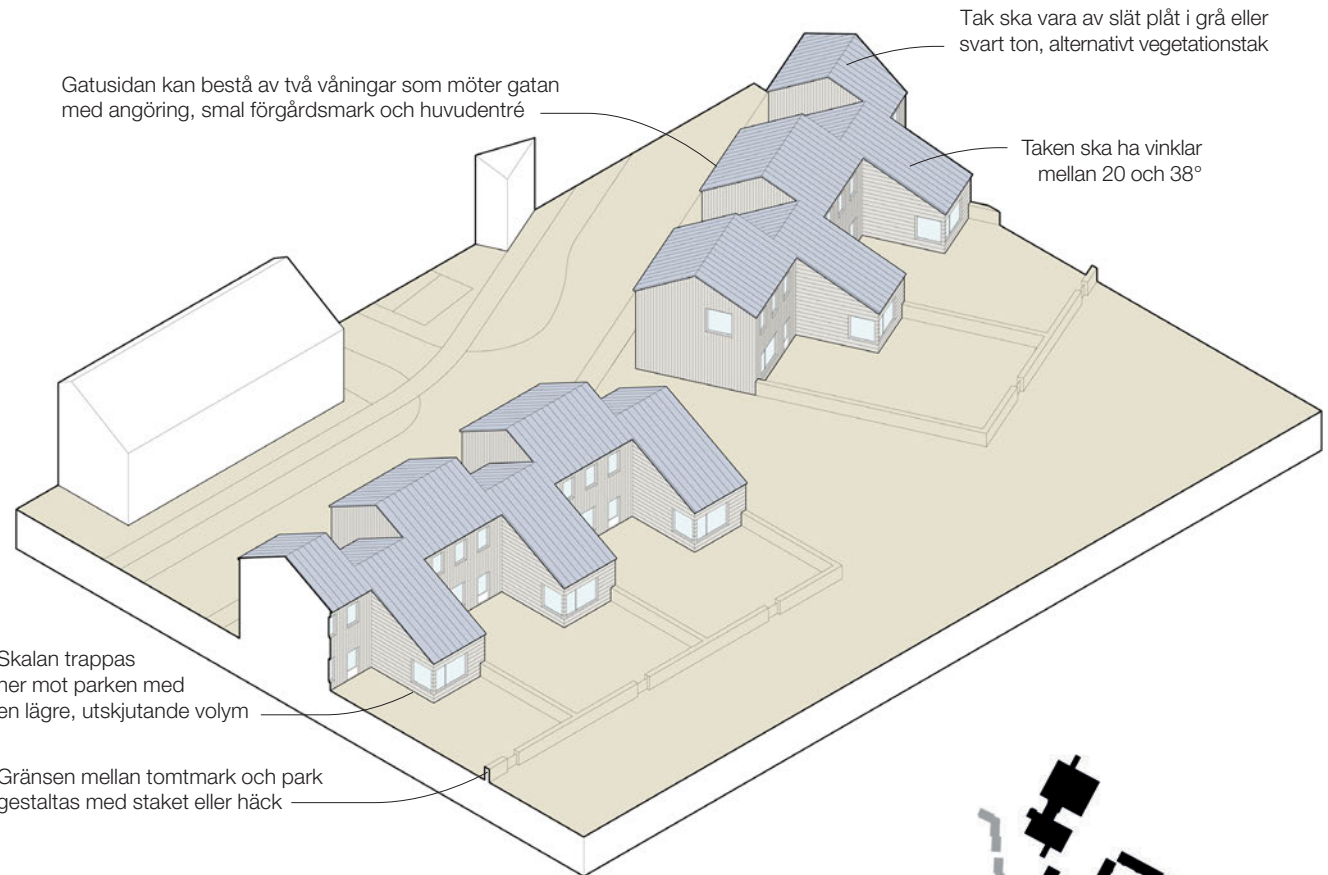
Mötet mellan bebyggelsen och parken ska gestaltas på ett medvetet och mjukt sätt, så att landskapets karaktär lyfts fram. Skalan trappas ner så att bebyggelsen är två våningar mot gatan men bara en våning mot parken.

MATERIAL OCH KULÖR

Bebyggelsen ska gestaltas med ljusa fasader i tegel eller trä som knyter an till den karaktär som finns på platsen idag och skapar ett mjukt möte med parken.

RIKTLINJER

- För fasader som vetter mot park är högsta byggnadshöjd 3 meter. För övriga fasader 6 meter.
- Byggnad ska placeras 1,0 meter från gata.
- I övrigt gäller generella riktlinjer (sid 37).

MATERIAL- OCH KULÖRPALETT FÖR FASADER

MATERIALPALETT FÖR TAK

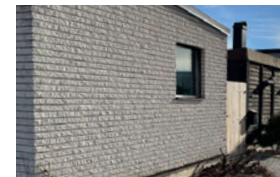

REFERENS BILD

REFERENS. Radhus i en avtrappande skala som möter parkrummet med en lägre del.

OMGIVANDE BEBYGGELSE

PLATSFOTO. Ljus mexisten eller slammat tegel passar bra ihop med Stenhamras befintliga arkitektur.

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult. Utsnitt är markerat med röd ram och kameravinkel med **Vy**.

BEBYGGELSE UTANFÖR KÄRNAN

GESTALTNINGSIDÉ

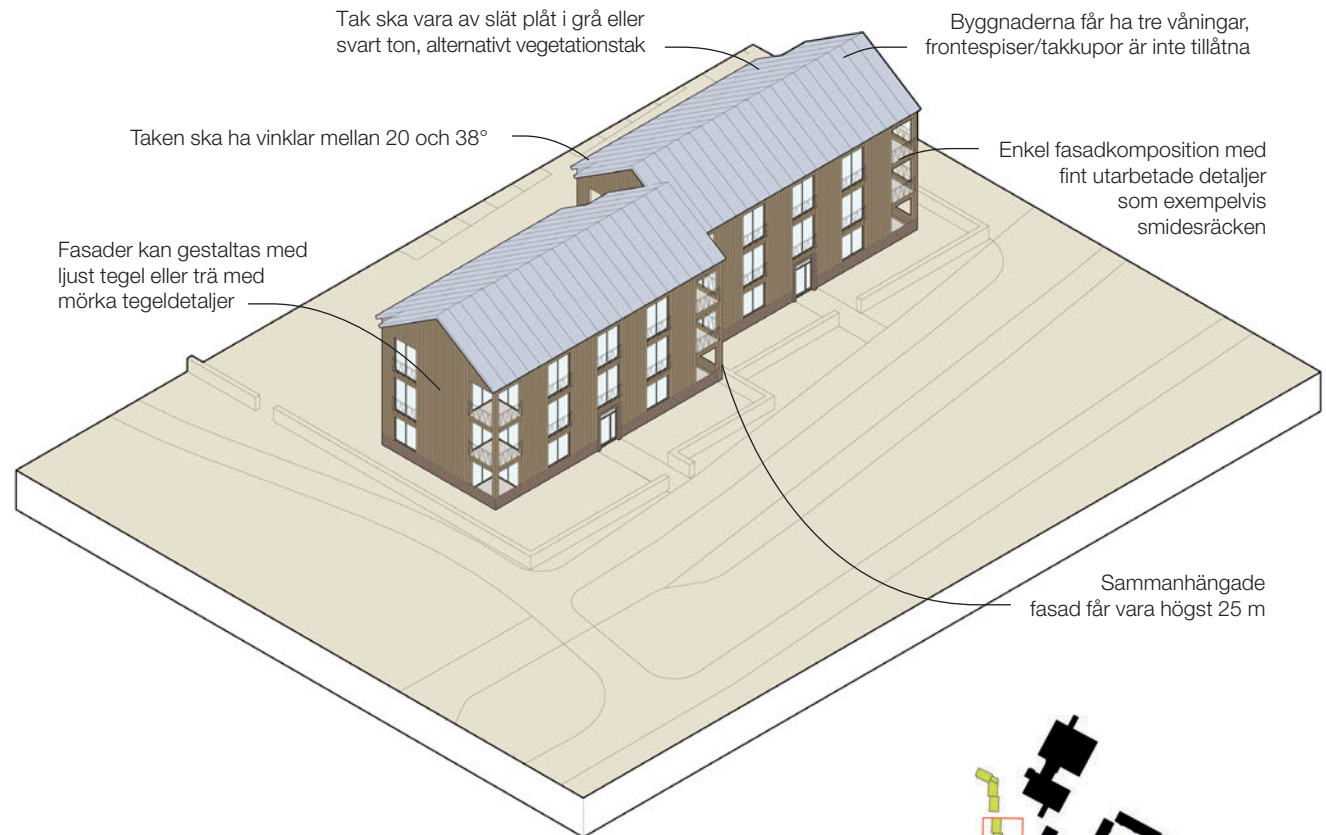
Längs Uppgårds skolväg ligger bebyggelsen i en mindre förtätad situation med mer grönytor och friliggande byggnader. Den nya bebyggelsen dras tillbaka från gatan.

MATERIAL OCH KULÖR

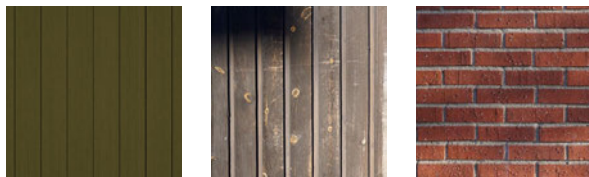
Bebyggelsen ansluter till en miljö med både äldre tegelbyggnader och ny bebyggelse med puts. Här finns goda möjligheter att ansluta till båda dessa karaktärer och skapa en harmonisk helhet. Trä och tegel med jordiga och dämpade kulörer ska användas.

RIKTLINJER

- Byggnader ska utföras i tydligt avläsbara, högst 25 meter långa volymer.
- Minst 25% av marken på bostadsgårdarna ska vara genomsläpplig.
- Byggnaderna ska vara tillbakadragna från gatan med cirka tre meter.
- I övrigt gäller generella riktlinjer (sid 37).

MATERIAL- OCH KULÖRPALETT FÖR FASADER

MATERIALPALETT FÖR TAK

OMGIVANDE BEBYGGELSE

PLATSFOTO. Rödbrunt tegel med tidstypiska trädetaljer finns på många av Stenhamras offentliga byggnader. Här Uppgårds-skolans idrottshall.

PLATSFOTO. Entrén till individuella gymnasiet. Rödbruna tegelfasader och entréport i blått.

Byggnader som omfattas av riktlinjerna är markerade i gult. Utsnitt är markerat med röd ram och kameravinkel med **Vy**.

